

Universiteit
Utrecht

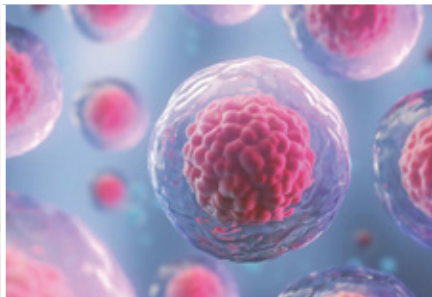

HOGESCHOOL
UTRECHT

HOVO

Utrecht

Hoger onderwijs vanaf
50 jaar in Utrecht,
Amersfoort, Nijmegen,
Rotterdam én online

CURSUSSEN NAJAAR 2025

**Universiteit
Utrecht**

HOVO Utrecht is een initiatief van de Universiteit Utrecht en Hogeschool Utrecht. Het biedt kennis voor een leven lang inspireren in Utrecht, Amersfoort, Nijmegen en Rotterdam. HOVO Utrecht maakt gebruik van de expertise van (oud-)hoogleraren/docenten.

De landelijke belangen van alle HOVO-instellingen worden behartigd door HOVO Nederland.

VOORWOORD

Terwijl deze cursusgids op de mat valt, schijnt de zon nog volop en is het hopelijk heerlijk zomers. Toch kijken we bij HOVO Utrecht alweer met veel plezier uit naar het volgende seizoen: de herfst. Het najaar is wat ons betreft een geweldig seizoen om een cursus te volgen. De dagen worden korter, de temperaturen dalen en het weer is onstuimig. De beste omstandigheden om u te laten verwarmen én verwonderen door nieuwe kennis van HOVO Utrecht.

Daarom presenteren we met plezier en trots het najaarsprogramma voor 2025. Een programma dat met veel zorg samen is gesteld en bestaat uit een nieuwsgierig makend onderwijsaanbod. U kunt terecht op onze locaties in Utrecht, Amersfoort, Nijmegen en Rotterdam. Maar ook online bent u van harte welkom bij HOVO Utrecht.

Blij zijn we met onze nieuwe docent in Utrecht, Nicoline van der Sijs. In haar cursus over taalveranderingen in het Nederlands vertelt ze onder meer over de invloed die andere talen uitoefenen op het Nederlands en die leiden tot het overnemen van leenwoorden en grammaticale veranderingen (zie pagina 21). Ad Woudstra neemt u in Amersfoort mee op reis door de prachtige Nederlandse landschappen (zie pagina 35). Aan de hand van de geologie, bodem en occupatiegeschiedenis ontdekt u het landschap op een geheel nieuwe manier.

In Nijmegen onderzoeken we het keerpunt van de Europese Unie. Henk van Houtum vertelt in zijn cursus (zie pagina 41) over de oorlog aan de buitengrenzen, de interne verdeeldheid over migratie en een veranderende wereldorde. Wat betekent dit voor de toekomst van Europa? En in Rotterdam duikt Robert Dur in de wereld van de economische wetenschap. Ontdek eenvoudige maar krachtige economische theorieën die een nieuw licht werpen op menselijk gedrag in de praktijk (zie pagina 56).

Er is nog zoveel meer te benoemen. Onze leergangen bijvoorbeeld. Deze bestaan uit meerdere verdiepende cursussen rond een bepaald onderwerp, die verspreid over het jaar worden gegeven. Elke cursus uit een leergang gaat in op een specifiek aspect van dat onderwerp. Maar de cursussen zijn ook heel goed los van elkaar te volgen.

Kortom, ook in het najaar van 2025 bent u bij HOVO Utrecht op de juiste plek voor nieuwe kennis, inspiratie en ontmoetingen. Graag zien we u snel.

Met vriendelijke groet,

Team HOVO Utrecht

P.S. Wist u dat er jaarlijks ook verschillende studiereizen worden georganiseerd? Wie weet zit er een mooie studiereis voor u tussen. U vindt ons aanbod op de website.

INHOUDSOPGAVE

CURSUSSEN LIVE ONLINE

■ Rusland: gevaar uit het Oosten	0M5 301	6
■ Het filmisch denken van filosoof en filmmaker Terrence Malick	0W5 302	7

CURSUSSEN IN UTRECHT

■ Het ontstaan van jodendom, christendom en islam	1G5 303	10
■ De Spaanse Burgeroorlog als opmaat naar WOII	1G5 304	11
■ Het Sticht Utrecht: opkomst en ondergang van een vorstendom	1G5 305	12
■ De vertellende mens in de middeleeuwen	1G5 306	13
■ Spektakel, revolutie en rede in de kunst	1K5 307	14
■ Op ontdekkingsstocht door Centraal-Azië	1K5 308	15
■ Fascinerende architectuur van de vroegmoderne tijd	1K5 309	16
■ Zes iconische schilders in de schijnwerpers	1K5 310	17
■ Beleef de fictieve Latijns-Amerikaanse plaatsen Macondo en Comala	1K5 311	18
■ De allesbepalende Sovjetperiode voor het huidige Rusland	1M5 312	19
■ Geopolitiek in economisch perspectief	1M5 314	20
■ Taalverandering in het Nederlands	1M5 315	21
■ Klimaatstelsel, klimaatverandering en klimaatscenario's	1N5 316	22
■ De wondere wereld van geneesmiddelen	1N5 317	23
■ Inleiding in de bètavakken	1N5 318	24
■ Hallo is daar iemand?	1N5 319	25
■ Denken over oorlog 1650 - 2050	1W5 320	26
■ De mens als vraag naar de mens	1W5 321	27
■ Hannah Arendt en de Banaliteit van het Kwaad	1W5 322	28

CURSUSSEN IN AMERSFOORT

■ De Utrechtse adel vanaf 1580	2G5 323	30
■ Openbare monumenten als politiek propaganda	2G5 324	31
■ De kracht van het antieke Griekse theater	2K5 325	32
■ De voorspellende kracht van dystopische romans	2M5 326	33
■ Celbiologie: hoe werkt het leven?	2N5 327	34
■ Het Nederlands landschap - inzicht in uitzicht	2N5 328	35
■ Aardse mystiek - van verbijstering naar verwondering	2W5 329	36

CURSUSSEN IN NIJMEGEN

■ Van oude naar nieuwe volksbuurten	3G5 330	38
■ Kunst van kerk, adel en burgers	3K5 331	39
■ Muziek uit de late romantiek, het impressionisme en expressionisme	3K5 332	40
■ De EU: crisis, grenzen en toekomst	3M5 333	41
■ Filmcursus: door beelden bewogen	3M5 334	42
■ Het verhaal van de aarde	3N5 335	43
■ Wat mag ik doen? Wat is goed?	3W5 336	44

CURSUSSEN IN ROTTERDAM

■ Rotterdam: snel ontstaan, snel verwoest, snel opgebouwd	4G5 337	46
■ 5000 jaar taalverleden van Nederland	4G5 338	47
■ Nieuwe inzichten over het Romeinse Rijk	4G5 339	48
■ Het gewelddadige verschijnsel oorlog ontleed	4G5 340	49
■ Crisis in de kunst!?	4K5 341	50
■ 'Moderne' componisten en muzikale parels	4K5 342	51
■ Kunst en muziek in zes steden	4K5 343	52
■ De vele geheimen van Jan en Hubert van Eyck	4K5 344	53
■ Amerika en migratie	4M5 345	54
■ De al eeuwen durende strijd van Oekraïne om zijn bestaan	4M5 346	55
■ Alledaagse economie	4M5 347	56
■ Persoonlijke portretten schrijven	4M5 348	57
■ Hoe ziet de toekomst van de zorg in Nederland eruit?	4N5 349	58
■ Redelijk en onredelijk denken	4W5 350	59

HOVO Utrecht stelt deze cursusgids met grote zorg samen. Toch kunnen er na het verschijnen van de gids wijzigingen in het cursusaanbod voorkomen. Aan de informatie in deze gids kunnen dan ook geen rechten worden ontleend. Raadpleeg naast deze gids ook het aanbod op de website van HOVO Utrecht (www.hovoutrecht.nl).

- GESCHIEDENIS
- KUNST EN CULTUUR
- MENS- EN MAATSCHAPPIJ
- NATUURWETENSCHAPPEN
- WIJSBEGEERTE

Leergangen	62
Docenten in het najaarsprogramma 2025	67
Stichting Vrienden van HOVO Utrecht	68
Over HOVO Utrecht	69
Wie zijn wij?	69
Het bureau	69
Het bestuur	69
De programmacommissies	69
HOVO Nederland	69
Praktische informatie	70
Aanmelden en betalen	70
Inschrijvingen	70
Locaties	70
Online cursusaanbod	70
Studiemateriaal	71
Evaluatie cursussen	71
Algemene voorwaarden	71
Definities	71
Algemeen	71
Aanmeldingen en inschrijvingen	71
Betalingen	72
Cursusprijs	72
Annuleringsvoorwaarden	72
Uitval cursusbijeenkomst	72

Hovo
Utrecht

cursussen
live online

Rusland: gevaar uit het Oosten

Tot de Russische Revolutie (1917) was er een grote kolonie Nederlandse ondernemers werkzaam in Sint Petersburg.
© Karel Onwijn

Deze cursus is een herhaling van het voorjaar 2023 (op locatie). De cursus is geactualiseerd en aangepast.

Vijandig, maar ook vriendschappelijke intermezzo's. Nederland heeft door de eeuwen heen wisselende betrekkingen gehad met Rusland. Wat kunnen we daarvan leren voor de omgang en interpretatie met de huidige Russische dreiging?

Vijandschap en vriendschap

Momenteel ervaren wij Rusland steeds meer als een serieuze bedreiging van onze beschaving. Ook eerder in de geschiedenis waren er perioden dat wij ons door de Russen bedreigd voelden. Zo waren er tussen 1917-1942 zelfs

helemaal geen diplomatieke betrekkingen tussen Nederland en Rusland en vreesden wij in de jaren 50 en 60 een Russische militaire inval. Hoe zijn we daarmee omgegaan en hoe eindigde dat? Tegelijkertijd waren er ook momenten van opvallende toenadering en zelfs nauwe verwantschap. Zo reisden Nederlandse kooplieden eeuwen terug al naar Rusland op zoek naar bruikbare producten, hebben in 1813 de Russen ons land bevrijd van Napoleon en hadden we later in de 19^e eeuw zelfs een Russische koningin, dochter en zus van Russische tsaren: Anna Paulowna.

Aan de hand van de vele sporen en getuigenissen in reisverslagen, dagboekobservaties, spionnenverslagen, kunst, architectuur en film, onderzoekt Karel Onwijn in zeven online colleges wat de wederzijdse betrekkingen en de beeldvorming hierover waren. Zowel in tijden van vijandschap als van vriendschap.

docent:

Drs. Karel Onwijn is historicus, publicist en reisleader. Hij reist sinds eind jaren tachtig door de voormalige Sovjetrepublieken en was er jarenlang correspondent voor de Nederlandse en Belgische pers. Hij geeft ook colleges (HU, LU, Radboud) en interculturele trainingen (KIT) over deze landen. Hij schreef diverse boeken, waaronder *Landenreeks Baltische landen*, *Ode aan Oekraïne*, *Standplaats Moskou* en *Dominicusreisgidsen*. Zie ook: zesdecontinent.nl.

cursusdata:

tijd:

Donderdag, 14:00 – 16:00 uur

locatie:

Live online via Zoom

studiemateriaal:

Tijdens de collegereeks wekelijks een aantal artikelen en boekfragmenten digitaal toegestuurd.

cursusgeld:

€ 209

Het filmisch denken van filosoof en filmmaker Terrence Malick

Maak kennis met het filosofische en poëtische werk van de Amerikaanse filmmaker Terrence Malick. Krijg daarnaast inzichten in filmische manieren van denken dat het kijken van films een extra dimensie geeft.

Filosofische benadering

Malick staat bekend om zijn filosofische benadering van film. Hij studeerde filosofie aan Harvard en Oxford en werd vanaf 1969 filmmaker aan het

American Film Institute (AFI) in Los Angeles. Malick wordt geprezen om zijn unieke, poëtische stijl en zijn focus op existentiële en spirituele thema's. Zijn manier van denken daagt de kijker uit om na te denken over belangrijke vragen van het menselijk bestaan: betekenis, vrijheid, leven en verbondenheid. En de tegenhangers daarvan zoals zinloosheid, onvrijheid, sterfelijkheid en isolatie.

Flore Lutters duidt de filosofische thema's en de filmstijl van Malick met een gedetailleerde analyse van twee van zijn bekende films: *The Tree of Life* (2011) en *A Hidden Life* (2019). Tijdens zeven colleges worden de scripts gelezen van de films en filosofische literatuur die als inspiratie diende, en natuurlijk worden de films zelf bekeken. Er is ook ruimte om de eigen kijk op de fragmenten te delen.

docent:

Drs. Flore Lutters (1991) is docent filosofie aan De Nieuwe School en promovendus in de ecofilosofie aan de Vrije Universiteit. Hij behaalde een master in de filosofie aan de Vrije Universiteit en een master in filmstudies aan het RITCS in Brussel. Daarnaast richtte hij het platform Film en Filosofie op, van waaruit hij lezingen geeft bij diverse onderwijsinstututen en filmtheaters in Nederland. Hij is mede-auteur van de boeken *Denken in het Donker met Andrej Tarkovski* (ISVW, 2022), *Tastenderwijs. Twaalf Jonge Filosofen op zoek naar Verdieping* (Eburon, 2023) en *On the Earth we Want to Live* (Springer Nature, 2025)

cursusdata:

29 september; 6 en 27 oktober; 3, 10, 17 en 24 november 2025 (7)

tijd:

Maandag, 10:00 – 11:45 uur

locatie:

Live online via Zoom

studiemateriaal:

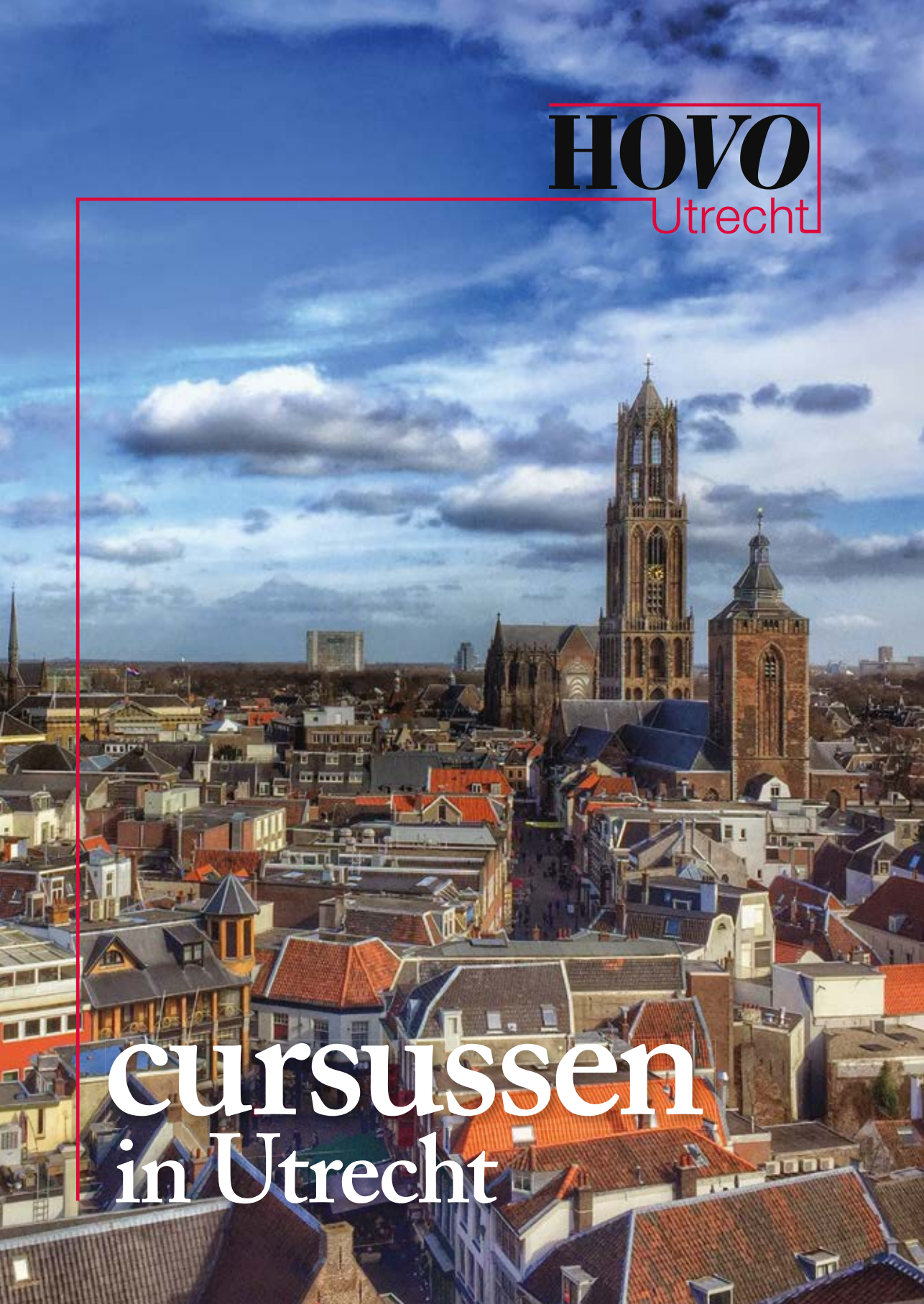
Zeer gewenst: Terrence Malick (2011). *The Tree of Life*. Warner Bros. Home Entertainment*; Terrence Malick (2019). *A Hidden Life*. Searchlight Pictures**;
Reader met teksten (aangeleverd door docent); De scripts van de twee films (digitaal aangeleverd door docent)

cursusgeld:

€ 209 (er zijn bijkomende kosten voor het huren of kopen van de film. Kijk voor meer informatie op onze website).

*De film is op dvd te huur bij de lokale bibliotheek, en ook te koop tussen €10,37 en €19,95 bij Bol.com. ** Te huur via Pathé Thuis voor €3,99.

[illegible]

An aerial photograph of Utrecht, Netherlands, showing a dense urban landscape with numerous red-tiled roofs. The prominent Utrecht Cathedral (Dom) with its tall, ornate tower is the central focus. The sky is filled with dramatic, white and grey clouds. A thin red line forms a rectangular frame around the city, starting from the top right and extending down the left side.

HVO
Utrecht

cursussen
in Utrecht

Het ontstaan van jodendom, christendom en islam

Maquette van de tempel in Jeruzalem

Het monotheïsme is het geloof in één god. Zowel het jodendom, het christendom als de islam zijn monotheïstisch, maar hoe is dat ontstaan? En wat vertellen nieuwe inzichten ons over deze geloven?

Veelkleurig jodendom

Dat er maar één god is, geldt als joodse uitvinding. Toch is het eigenlijke verhaal complexer en interessanter. Zo blijkt uit de vondst van de Dode Zee-rollen

hoe veelkleurig het jodendom was, in de tijd voordat de Romeinen de tempel in Jeruzalem verwoestten. Zowel het christendom als het rabbijnse jodendom hebben hun oorsprong in dit jodendom. Pas aan het einde van de eerste eeuw na Christus gaan hun wegen uiteen. Dit leidt onder meer tot een nieuw perspectief op de apostel Paulus, die een belangrijke rol speelde in de ontwikkeling en verspreiding van het christendom.

Deze cursus is onderdeel van de leergang 'Geschiedenis van de oudheid'

In de cursus komen ook nieuwe inzichten over de vroege islam aan bod. Die zijn te danken aan de publicatie van tienduizenden Arabische inscripties en enkele oude Koran-manuscripten, maar ook omdat er pas recent belangstelling voor is. In acht colleges neemt Jona Lendering ons mee in het complexe en boeiende verhaal over de opkomst van monotheïsme.

docent:

Drs. Jona Lendering studeerde Geschiedenis in Leiden en Oudheidkunde aan de Amsterdamse Vrije Universiteit. Hij nam deel aan opgravingen in Nederland en Griekenland, is de auteur van Israël verdeeld. *Hoe uit een klein koninkrijk twee wereld-godsdiensten ontstonden* (en een dozijn andere boeken) en was in 2004 medeoprichter van Livius.

cursusdata:

16, 23 en 30 september; 7 en 14 oktober; 4, 11 en 18 november 2025 (8)

tijd:

Dinsdag, 13:15 – 15:00 uur

locatie:

Utrecht Science Park

cursusgeld:

€ 280

De Spaanse Burgeroorlog als opmaat naar WOII

El Generalísimo.
Een poster van
de vakbond UGT,
1937.

De Spaanse burgeroorlog is gevoerd met ongekend fanatisme en verbetenheid, bewust verhevigd en uitgebuit door de regimes van Hitler, Mussolini en Stalin. Waardoor ontstond deze burgeroorlog? Hoe werd die gevoerd? En hoe hangt het samen met de Tweede Wereldoorlog?

Opmaat naar WOII

Spanje, in de 16^e eeuw nog een wereldmacht, was afgeleden tot de status van een relatief onbeduidend land. Hoewel formeel een eenheidsstaat, werd het gesteerd door regionale en ideologische tegenstellingen. De machtige Rooms-Katholieke Kerk drukte een uitgesproken stempel op de Spaanse samenleving. De Spaanse burgeroorlog die vervolgens in 1936 uitbrak, is achteraf de opmaat naar de Tweede Wereldoorlog.

De dictatoriale regimes in Duitsland, Italië en de Sovjet-Unie gebruikten de Spaanse Burgeroorlog om hun internationale positie te versterken en om ervaring op te doen in een moderne oorlog. Het terreurbombardement op de Baskische stad Guernica in 1937 is er een afschrikwekkend voorbeeld van. De uitkomst van deze oorlog was een overwinning van de nationalisten onder leiding van Francisco Franco die zich ontpopte als een dictator. In vier colleges gaan Anne Doedens en Liek Mulder in op het ontstaan, het verloop, de buitenlandse betrokkenheid en de afloop van deze burgeroorlog.

-
- docenten:** Dr. Anne Doedens was docent Nieuwe geschiedenis bij hoger onderwijsinstellingen in Amsterdam. Over hem en zijn werk: www.annedoedens.com. Liek Mulder is historicus, was docent Geschiedenis in het voortgezet onderwijs en is auteur van educatieve uitgaven en geschiedenisboeken over velerlei onderwerpen.
- voorkennis:** Belangstelling voor geschiedenis, in dit geval geschiedenis van de twintigste eeuw, is gewenst.
- cursusdata:** 6, 13, 20 en 27 november 2025 (4)
- tijd:** Donderdag, 11:00 – 12:45 uur
- locatie:** Utrecht Science Park
- studiemateriaal:** Aanbevolen: Anne Doedens en Liek Mulder, *Spaanse Burgeroorlog. Opmaat naar de Tweede Wereldoorlog*. 17 juli 1936 tot 1 april 1939. Uitgeverij WalburgPers, Zutphen, 2025.
- cursusgeld:** € 150

Het Sticht Utrecht: opkomst en ondergang van een vorstendom

Deze cursus is een herhaling van het najaar 2024.

Het Sticht Utrecht was het gebied waarover de bisschoppen van Utrecht in de middeleeuwen het bestuur voerden. Het reikte van Oudewater helemaal tot aan Groningen. Hoe is dat ontstaan? En wat leidde vijf eeuwen later tot de ondergang?

Vijf eeuwen lang

Nog altijd is de Domtoren het trotse middelpunt van de stad Utrecht. Dat de Utrechtse Dom ooit de zetelkerk was van een omvangrijk bisdom, is bij velen wel bekend. Maar dat bisschoppen uit datzelfde bisdom vijf eeuwen lang ook een van de grootste landsheerlijke gebieden binnen onze huidige landsgrenzen bestuurden, weet lang niet iedereen.

Hoe werkte dat bestuur en hoe combineerde de bisschop dat met zijn verplichtingen als kerkelijk bestuurder? Hoe kwam hij aan die macht? Wat maakte dat de positie van het Sticht als zelfstandig landsheerlijk gebied later in de middeleeuwen steeds meer onder druk kwam te staan? En wat leidde uiteindelijk tot de ondergang daarvan? Kaj van Vliet laat in zeven colleges de opkomst, de ontwikkeling en de ondergang van het Sticht Utrecht zien. Daarbij kijken we ook naar de talrijke sporen die het bestuur van de bisschop heeft nagelaten. Niet alleen in de stad Utrecht maar ook in de huidige provincies Utrecht, Overijssel, Drenthe en Groningen.

docent:

Dr. Kaj van Vliet, rijks- en gemeentearchivaris in Utrecht

voorkennis:

Algemene kennis van de Nederlandse geschiedenis in de middeleeuwen

cursusdata:

3, 10, 17 en 31 oktober; 7, 14 en 21 november 2025 (7)

NB: De laatste sessie van 21 november bestaat uit een bezoek aan de expo over 650 jaar Stichtse Landbrief bij Het Utrechts Archief, locatie Hamburgerstraat 28 in Utrecht. Hiervoor gelden aanvullende entreekosten van € 5,00 (gratis met MJK of U-pas).

tijd:

Vrijdag, 13:15 – 15:00 uur

locatie:

Utrecht Science Park

studiemateriaal:

Aanbevolen: Renger de Bruin, *Trouw en onwrikbaar. Tweeduizend jaar provinciebestuur in Utrecht*. Verschijnt mei 2025 bij W Books in Zwolle. Prijs: € 29,95

cursusgeld:

€ 250

De vertellende mens in de middeleeuwen

Sinds mensenheugenis vertellen we verhalen. Vaak zijn die van generatie op generatie doorgegeven. Uit de middeleeuwen kennen we nog slechts die verhalen die op schrift zijn gesteld, zoals mythen, sagen, moppen, legenden, fabels, raadsels en sprookjes. In deze cursus komen verschillende typen verhalen aan bod.

De drakendoder

Verhalen maken onlosmakelijk deel uit van ons communicatieproces. Onze voorouders probeerden met verhalen grip te krijgen op de hen omringende, vaak chaotische werkelijkheid. Soms 'verhuist' een verhaal van de ene naar de andere categorie. Zo is het verhaal van Sint Joris die een monster doodt en trouwt met de prinses,

een tot heiligenlegende omgewerkte versie van het sprookje van de drakendoder.

Verhalen werden ook gebruikt om te waarschuwen of om de aandacht te trekken. Zo merkte een abt dat zijn toehoorders tijdens zijn preek in slaap sukkelden. Hij haalde diep adem en vervolgde met 'Het gebeurde ten tijde van koning Arthur...' Bij die woorden schoten alle monniken wakker, want koning Arthur was de Harry Potter van de middeleeuwen. In acht colleges behandelt Ludo Jongen de verschillende typen middeleeuwse verhalen aan de hand van (vertaalde) teksten.

docent:	Dr. Ludo Jongen was tot 2013 als docent Middel nederlandse Letterkunde verbonden aan de Universiteit Leiden. In voorgaande jaren gaf hij cursussen Heiligenlevens, Arthurromans en etiquette in de middeleeuwen.
cursusdata:	9, 16 en 30 oktober; 6, 13, 20, 27 november en 4 december 2025 (8)
tijd:	Donderdag, 11:00 – 12:45 uur
locatie:	Utrecht Science Park
studiemateriaal:	Wekelijks wordt aan de deelnemers enkele teksten toegestuurd.
cursusgeld:	€ 280

Spektakel, revolutie en rede in de kunst

Barok drama: *De roef van Proserpina* (detail), Gianlorenzo Bernini, 1621-22.

Tussen 1600 en 1800 beleefde West-Europa roerige tijden. (Godsdienst)oorlogen teisterden het continent, machtsverhoudingen kantelden, de wereldhandel bloeide en steeds meer nieuwe rijken kochten kunst. Wat betekende dat voor de ontwikkeling in de kunst? En hoe zien we dat terug?

Het barokke Rome

Kunstenaar Bernini transformeerde in opdracht van pausen en kardinalen met ongekend spektakel het barokke Rome tijdens de Katholieke Reformatie, terwijl

tegenpool Caravaggio met zijn soms ronduit volkse heiligen, de belevingswereld van de gelovigen binnendrong. In Spanje schilderde Velázquez voor Filips IV met energieke zwier het ene na het andere portret van de koninklijke familie. Maar ook Zurbarán was overtuigend met zijn verstilde ascetische schilderijen die ondersteuning boden bij het persoonlijk gebed.

Ondertussen probeerden kunstenaars in het protestante Noorden zonder kerkelijke en koninklijke opdrachtgevers te overleven. Enkelen lukte het uit te blinken in nieuwe genres. Van Ruisdael, Rembrandt, Hals en Vermeer zetten indrukwekkende prestaties neer in hun landschappen, portretten en stillevens. In zes colleges bespreekt Kathleen Nieuwenhuisen de barokke stijl uit verschillende landen en de 17^e-eeuwse kunst in de Hollandse republiek. Ook de katholieke Rubens uit Antwerpen komt in deze cursus aan bod. Hij gooide hoge ogen met zijn uitbundige vleesgeworden naakten.

Deze cursus is eerder gegeven in 2020 en is onderdeel van de leergang 'Kunst- en cultuurgeschiedenis'

docent:

Dr. Kathleen Nieuwenhuisen is kunst- en cultuurhistoricus. Zij doceert sinds 2000 kunstgeschiedenis aan verschillende universiteiten en HOVO-instellingen en werd in 2011 genomineerd voor de Onderwijsprijs van de Universiteit Utrecht. In 2013 heeft zij art+context opgericht, haar bureau voor kunst- en cultuurgeschiedenis in Amsterdam (www.artcontext.nl).

voorkennis:

Passieve kennis van het Engels voor de online artikelen en aanbevolen literatuur.

cursusdata:

7, 14 en 28 oktober; 4, 11 en 18 november 2025 (6)

tijd:

Dinsdag, 11:00 – 12:45 uur

locatie:

Utrecht Science Park

studiemateriaal:

Aanbevolen: E.H. Gombrich (1995/2006), *The Story of Art*, Londen: Phaidon, 16de en herziene druk (Nederlandse vertaling: *Eeuwige schoonheid*). Online artikelen en de PowerPoints van de colleges (als dat niet in strijd is met de auteursrechten) Facultatieve literatuurlijst ter verdieping.

cursusgeld:

€ 220

Op ontdekkingstocht door Centraal-Azië

Op de vlag van Kazachstan vinden we onder meer een vliegende adelaar, die verwijst naar het rijk van Dzjengis Khan.
© Karel Onwijn

Centraal-Azië vormt de Aziatische achtertuin van Rusland en bestaat uit vijf ‘Stans’: Kazachstan, Oezbekistan, Turkmenistan, Tadzjikistan en Kirgizstan. Ontdek in deze cursus hun geschiedenis, politiek en cultuur.

Eigen culturele identiteit

Gezamenlijk zijn de vijf landen maar liefst 108 keer groter dan Nederland, maar het totale inwoneraantal telt slechts het viervoudige van ons land. Het is dus een zeer dunbevolkte regio dat zowel uitgestrekte

grassteppen en woestijnen kent, als hoge bergtoppen van boven de 7000 meter en grote binnenmeren zoals het Aralmeer. Meerdere eeuwen waren de Stans onderdeel van het Russische Rijk, tot ze in 1991 onafhankelijk werden. Sindsdien proberen ze ieder op eigen wijze vorm te geven aan hun nieuwe soevereine status en hun culturele identiteit.

Deze cursus is ook gegeven als een korte zomercursus in 2022. De cursus is flink uitgebreid, aangepast en geactualiseerd.

Karel Onwijn laat in zeven colleges zien dat de ‘Stans’ teruggrijpen op tradities uit de pre-Russische tijd toen ze dankzij de Zijderoute nog een belangrijke verbindingsschakel vormden tussen China en Europa. Sommige landen proberen deze rol opnieuw op te eisen, mede dankzij de aanwezigheid van grote olie- en gasvoorraden. Maar de invloed van voormalig kolonisator Rusland blijft groot, evenals die van de opkomende oosterbuur China. Ook is er in deze cursus aandacht voor de huidige ontwikkelingen en duiken we in de literatuur, film en muziek.

docent:

Karel Onwijn is historicus, publicist en reisleader. Hij reist sinds eind jaren tachtig door de voormalige Sovjetrepublieken en was er jarenlang correspondent voor de Nederlandse en Belgische pers. Hij geeft ook colleges (HU, LU, Radboud) en interculturele trainingen (KIT) over deze landen. Hij schreef diverse boeken, waaronder *Landenreeks Baltische landen*, *Ode aan Oekraïne*, *Standplaats Moskou* en *Dominicusreisgidsen*. Zie ook: zesdecontinent.nl.

cursusdata:

4, 11, 18 en 25 november; 2, 9 en 16 december 2025 (7)

tijd:

Dinsdag, 11:00 – 12:45 uur

locatie:

Utrecht Science Park

studiemateriaal:

Tijdens de collegereeks worden wekelijks een aantal artikelen en boekfragmenten digitaal toegestuurd.

cursusgeld:

€ 250

Fascinerende architectuur van de vroegmoderne tijd

Rome: waarden en betekenissen
(foto ivk 2020)

Ontdek de architectuur uit de 15^e tot 18^e eeuw. Van renaissance, manierisme, barok tot classicisme. Architectuur is de meest openbare vorm van alle kunsten en heeft een lange gebruiksgeschiedenis. Deze cursus gaat over talloze waarden en betekenissen daarvan.

Echte kunstenaars

Traditioneel begint de vroegmoderne tijd met de ontdekking in 1414 van het traktaat van de Romeinse architect Vitruvius. Navolging en interpretaties van de principes die daarin zijn beschreven, maakte van architectuur een kunstvorm en van ontwerpers kunstenaars. Hun levensbeschrijvingen door de 16^e-eeuwse kunstenaar Vasari droegen daar in ruime mate aan bij. Vasari noemde de periode na de val van Rome in 476 tot de 15^e eeuw neerbuigend 'middeleeuwen' en 'gotisch' wat toen was gebouwd. Vanaf de 15^e eeuw begon de wedergeboorte van de klassieke oudheid en tot ver in de 18^e eeuw verschenen Vitruvius-interpretaties.

Recent onderzoek richt zich minder op bouwstijlen en meer op de verschillende mensen die betrokken waren bij het bouwen. Die invalshoek laat Irmgard van Koningsbruggen terugkomen in zes colleges. Ook architectuur uit minder bekende Europese regio's en van buiten Europa komt ter vergelijking in deze cursus aan bod.

Deze cursus is onderdeel van de leergang 'Geschiedenis van de architectuur, stedenbouw en landinrichting'

docent:

Drs. Irmgard van Koningsbruggen is zeer ervaren in het academisch onderwijs, adviseur ruimtelijke kwaliteit en erfgoed en bestuurslid van culturele instellingen, waaronder het Dudok Architectuurcentrum in Hilversum.

cursusdata:

2, 9 en 16 oktober; 6, 13 en 20 november 2025 (6)

tijd:

Donderdag, 11:00 – 12:45 uur

locatie:

Utrecht Science Park

studiemateriaal:

Cursisten ontvangen desgewenst digitaal een samenvatting in woord en beeld van de colleges. Niet verplicht: Kathleen James-Chakraborty, *Architecture since 1400*, Minneapolis & London, University of Minnesota Press (2014)

cursusgeld:

€ 220

Zes iconische schilders in de schijnwerpers

Caravaggio,
Medusa 1597.
Florence Uffizi.
Source: Public
Domain commons.
wikimedia

Kan de geschiedenis van de westerse schilderkunst worden uitgelegd aan de hand van zes invloedrijke en voor hun tijd representatieve kunstenaars? De verschillende invalshoeken en duidingen maken het lastig, maar het kan, omdat in deze cursus ook duidelijk wordt gemaakt hoe hun kunst aansluit bij en afwijkt van hun voorgangers en navolgers.

Van Van Eyck en Caravaggio...

Vaststaat dat Van Eyck, een van de eerste paneel-schilders, de kunst naar een verbluffend hoog niveau tilde en mede daardoor werd gezien als de uitvinder van olieverf. Michelangelo werd in zijn eigen tijd al gezien

als de grootste en wist te excelleren op alle kunstgebieden. De reputatie van Caravaggio, de derde iconische schilder, heeft geleden onder zijn criminele levensloop maar is onbetwistbaar. Zijn felle realisme en de dramatische lichtdonker effecten kregen veel navolging.

...tot Manet en Anselm Kiefer

Pim Brinkman bespreekt in zeven colleges ook Manet die in de negentiende eeuw de schilderkunst uit zijn salon-dommel schopte. De vijfde schilder is Picasso. Een ongrijpbaar genie die ideeën als een spons opzooeg, ze volstrekt origineel vormgaf en dan vervolgens een nieuwe, verrassende afslag nam. Als laatste komt Anselm Kiefer aan bod. In de verscheidenheid van hedendaagse schilders is hij al decennialang spraakmakend en geliefd bij een groot publiek.

docent:

Dr. Pim Brinkman was wetenschappelijk medewerker aan de Universiteit Leiden en promoveerde op *Het Geheim van Van Eyck* (over de oorsprong van de olieverf). Hij was werkzaam bij de Rijksdienst voor de Monumentenzorg (nu RCE) en bij de onderwijsinspectie. Hij is emeritus Lector Monumentenzorg/Erfgoed en geeft landelijk lezingen en cursussen op gebied van kunst- en architectuurgeschiedenis.

cursusdata:

1, 8, 15 en 29 oktober; 5, 12 en 19 november 2025 (7)

tijd:

Woensdag, 11:00 – 12:45 uur

locatie:

Utrecht Science Park. Let op: het laatste college is een excursie naar een museum.

studiemateriaal:

Het hebben van basale kennis van de kunstgeschiedenis is een verrijking voor het bijwonen van de cursus, maar het is niet noodzakelijk. Over de betreffende kunstenaars afzonderlijk zijn ook in de laatste decennia tientallen boeken en artikelen verschenen, met verschillende invalshoeken. Voor de context zie het handige overzicht voor beginners: Jesse Bryant Wilder, *Kunstgeschiedenis voor dummies*, ISBN 978 90 453 51520.

cursusgeld:

€ 250 (in verband met excursie zijn er bijkomende kosten)

Beleef de fictieve Latijns-Amerikaanse plaatsen Macondo en Comala

De stichting van Macondo, getekend door Luisa Rivera. Uit de geïllustreerde uitgave van *Cien años de Soledad* door Penguin Random House Grupo Editorial (2017).

De boeken *Honderd Jaar Eenzaamheid* en *Pedro Páramo* staan centraal in deze cursus. Ontdek de Latijns-Amerikaanse identiteit die bestaat uit familie, de patriarch en de sterke moederfiguur, leven en dood, magie, geweld, wraak en liefde.

Tirannieke vader

Honderd Jaar Eenzaamheid is een barokke familiekroniek geschreven door de Colombiaanse Nobelprijswinnaar Gabriel García Márquez. Het boek beslaat honderd jaar

Latijns-Amerikaanse geschiedenis vanaf de kolonisatie. *Pedro Páramo* is geschreven door de Mexicaanse Juan Rulfo. Het gaat over de zoektocht van een zoon naar zijn tirannieke vader. In het boek praten de doden alsof ze nog leven, en van de levenden is niet duidelijk of ze niet toch al dood zijn. Beide verhalen worden beschouwd als hoogtepunten van de Latijns-Amerikaanse literatuur.

Netflix heeft de mooie werken van de Latijns-Amerikaanse schrijvers ook ontdekt en ze in beeld gebracht. Daardoor is er in Nederland weer hernieuwde interesse voor vooral García Márquez. Jeffrey Pijpers neemt ons in vier colleges mee naar de fictieve plaatsen Macondo en Comala die een bepalende rol spelen in de boeken. Maak op een bijzondere manier kennis met de Latijns-Amerikaanse cultuur door honderd jaar te vertoeven in Macondo en een nacht met de doden te praten in Comala.

docent:

Dr. Jeffrey Pijpers, onafhankelijk onderzoeker en werkzaam als docent Nederlands en Spaans. Afgestudeerd op Latijns-Amerikaanse literatuur aan de Universiteit Leiden en gepromoveerd op censuur van- en verzet in Braziliaanse en Cubaanse muziek aan de Amsterdam School for Cultural Analysis (ASCA), Universiteit van Amsterdam.

cursusdata:

4, 11 en 18 oktober; 1 november 2025 (4)

tijd:

Zaterdag, 11:00 – 12:45 uur

locatie:

Utrecht

studiemateriaal:

Zeer gewenst: García Márquez, Gabriel (1968). *Honderd jaar eenzaamheid*. Meulenhoff (en andere uitgevers); Rulfo, Juan (1955). *Pedro Páramo*. Meulenhoff. (Nederlandstalige versie is tweedehands te koop, mogelijk worden fragmenten van het boek voorafgaand aan de cursus door de docent met de cursisten gedeeld)

cursusgeld:

€ 150

De allesbepalende Sovjetperiode voor het huidige Rusland

Propagandaposter uit Sovjet-Rusland

Vijf Rusland-deskundigen laten in het derde deel van de leergang 'De Russische Ziel – Nationalisme in Rusland' zien hoe de Sovjetperiode het huidige dictatoriale Rusland heeft bepaald. De regeringsleiders speelden hierin natuurlijk een belangrijke rol. Maar ook het communisme, de conservatieve culturele revolutie en het nationalisme.

Stalins Grote Terreur

Hoe ontstond het communisme en hoe

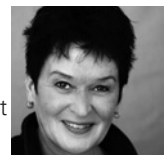
verspreidde Lenin dat? Wat voor impact had Stalins Grote Terreur? Wat hield de destalinisatiepolitiek van Chroesjtsjov in? Hoe liberaal was Brezjnef eigenlijk? En in welk opzicht verschilden het beleid van Gorbatsjov met dat van zijn voorgangers?

Al in de jaren dertig werd de dan nog jonge Sovjet-Unie die bekend stond als vooruitstrevend en revolutionair, de doodsteek toegebracht. De bevolking werd door angst en terreur gedisciplineerd en de elite gezuiverd. Het afgezworen nationalisme werd weer van stal gehaald, ter versterking van het haperende socialisme. Schrijvers en musici kwamen in dienst van de Sovjetstaat met de verplichting het 'Sovjetidee' vooruit te helpen. Tegelijkertijd bleef het maatschappelijk middenveld, hoe uitgedund dan ook, min of meer bestaan. Dissidenten lieten vanaf de jaren '50 van zich horen, maar wat was hun impact? In zes colleges zet Rieke Leenders samen met vier Rusland-deskundigen de gevolgen uiteen van het door het Sovjetregime opgelegde 'socialistisch realisme'.

Deze cursus is onderdeel van de leergang 'De Russische ziel: Nationalisme in Rusland'

docenten:

Dr. Rieke Leenders, antropoloog en Rusland-deskundige, voorheen Culturele Antropologie, Universiteit Utrecht, HOVO Utrecht en diverse Russische universiteiten (cursuscoördinator en docent); Dr. Sander Brouwer, voorheen docent Slavische talen en culturen, Rijksuniversiteit Groningen; Dr. Otto Boele, hoofddocent Russische literatuur en film, Universiteit Leiden; Prof. dr. Emmanuel Waegemans, voorheen docent Russische cultuur- en literatuurgeschiedenis, Universiteit Leuven; Dr. Rutger Helmers, musicoloog en wetenschappelijk medewerker, Universiteit van Amsterdam

cursusdata:

5, 12, 19 en 26 november; 3 en 10 december 2025 (6)

tijd:

Woensdag, 13:15 – 15:00 uur

locatie:

Utrecht Science Park

studiemateriaal:

Aanbevolen: Bezemer, J.W. (2001) *Een Geschiedenis van Rusland*; Figes, O. (2009) *Natasja's Dans*; Maes, F. (2006) *Geschiedenis van de Russische muziek*; Waegemans, E. (2016) *Geschiedenis van de Literatuur in Rusland 1700-2000*.

cursusgeld:

€ 220

Geopolitiek in economisch perspectief

Geleidelijk tekenen zich de contouren van een nieuwe wereldorde af. Verscherping van tegenstellingen, minder samenwerking en een grotere kans op conflicten zijn kenmerken daarvan. In deze cursus wordt de huidige geopolitieke situatie in economisch perspectief gezet.

Van China en de VS...

China is een economische en politieke macht en laat zijn invloed wereldwijd gelden. Europa is sterk afhankelijk van China, omdat dit schaarse grondstoffen heeft die Europa nodig heeft voor het behoud van zijn welvaart. Als vanouds heeft Europa een goede relatie met de Verenigde Staten. Zowel economisch, politiek en militair. Deze relatie staat onder druk nu Amerika met Rusland onderhandelt over Oekraïne, zonder Oekraïne en Europa een plek aan tafel te gunnen.

...tot Rusland en het Midden-Oosten

De sancties schaden de Russische economie minder dan was verwacht, omdat het land nieuwe exportbestemmingen voor zijn olie heeft en de oorlogseconomie het land een binnenlandse impuls geeft. Piet Buitelaar bespreekt in zeven colleges verder dat Turkije een hoge inflatie en hoge buitenlandse schulden heeft, maar het land is wel een onmisbare partner in de NAVO. In Saoedi-Arabië leidt Mohammed bin Salman een autocratisch regime, met olie als steunpilaar en Amerika als bondgenoot. En in Iran zitten de ayatollahs nog in het zadel, ondanks sancties en binnenlandse verzet.

docent:

Dr. Piet Buitelaar studeerde economie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en promoveerde op een dissertatie over de overheidsfinanciën van Nederland. Hij was als econoom verbonden aan De Nederlandsche Bank. Gedurende vijf jaar heeft hij periodiek gastcolleges gegeven aan diverse universiteiten in China, met name aan de Guangxi University in Nanning.

voorkennis:

Vorbereiding is niet vereist. De docent gaat uit van enige kennis van en interesse in de internationale economische en politieke ontwikkeling. Er zijn enkele Engelstalige teksten. Als toelichting op de collegestof komen grafieken en tabellen aan de orde.

cursusdata:

13 en 27 oktober; 3, 10, 17 en 24 november; 1 december 2025 (7)

tijd:

Maandag, 13:15 – 15:00 uur

locatie:

Utrecht Science Park

studiemateriaal:

Bij elk college wordt literatuur genoemd voor verdere studie.

cursusgeld:

€ 250

Taalverandering in het Nederlands

Anthonius
Leemans -
Stilleven met
een exemplaar
van De Waere
Mercurius
Wikimedia
Commons)

‘De meisje die’, ‘hun hebben het gezegd’ of ‘de raad en haar leden’. Met enige regelmaat zijn dit soort taalveranderingen te horen. Volgens sommigen is dit ‘taalverloedering’. Maar is dat wel zo? En zijn taalveranderingen niet van alle tijden?

Leenwoorden

Taalveranderingen worden veroorzaakt door een aantal factoren. De belangrijkste factor is taalcontact, ofwel de invloed die andere talen uitoefenen op het Nederlands. Zij leiden tot het overnemen van leenwoorden en tot veranderingen in de grammatica. Maar hoe gaat dat in zijn werk? En worden in het Nederlands alleen woorden en grammaticale veranderingen overgenomen? Of zijn leenwoorden uit het Nederlands ook terug te

vinden in andere talen? En wat voor woorden zijn dat dan?

Taalregels

Een tweede belangrijke factor in de taalverandering is het ontstaan van de standaardtaal vanaf ongeveer 1700. Dat ontstaan is echter omgeven door mythes, zoals het idee dat de standaardtaal is gebaseerd op het taalgebruik van de Statenbijbel, de eerste officiële Nederlandstalige Bijbelvertaling. Inmiddels weten we dat dat niet klopt. Hoe dit misverstand is ontstaan en waarom de Statenbijbel zo lang is gezien als startpunt van de standaardtaal, komt ook aan bod tijdens deze cursus. In acht colleges bespreekt Nicoline van der Sijs oorzaken en gevolgen van taalveranderingen.

docent:

Prof. dr. Nicoline van der Sijs is opgeleid als slavist. Ze is emerita hoogleraar historische taalkunde van het Nederlands aan de Radboud Universiteit Nijmegen en gastonderzoeker bij het Instituut voor de Nederlandse Taal in Leiden. Zij publiceerde tal van boeken over de geschiedenis van de Nederlandse taal en etymologie.

cursusdata:

7, 14 en 28 oktober; 4, 11, 18 en 25 november; 2 december 2025 (8)

tijd:

Dinsdag, 13:15 – 15:00 uur

locatie:

Utrecht Science Park

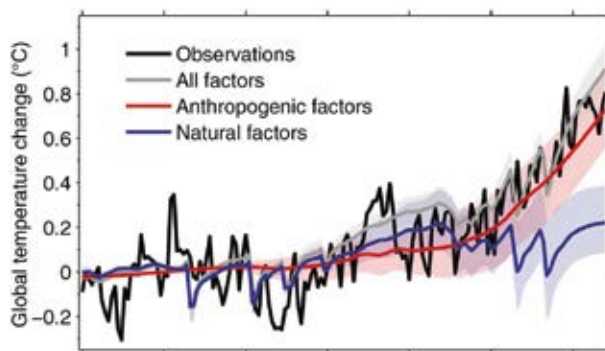
studiemateriaal:

Studiemateriaal wordt tijdens de cursus beschikbaar gesteld.

cursusgeld:

€280

Klimaatstelsel, klimaatverandering en klimaatscenario's

In deze grafiek zijn zowel observaties als klimaatmodelberekeningen naast elkaar weergegeven. Met modelstudies is het effect van natuurlijke variabiliteit en de invloed van de mens te zien.

Deze cursus is een herhaling van die uit voorjaar 2021 en is onderdeel van de leergang 'Weerkunde'.

Als er een onderwerp is dat wereldwijd in de belangstelling staat, dan is het wel de klimaatverandering. Wat is nu het klimaat op aarde en wat zijn veranderingen? Welke rol speelt de mens daarin? En wat zijn klimaatscenario's voor de toekomst van Nederland?

Vulkaanuitbarstingen

Onmiskenbaar spelen wij mensen

een rol bij veranderingen in het klimaat. Maar op welke manier? Is de zon van invloed? In hoeverre zijn vulkaanuitbarstingen bepalend? En hoe goed kunnen we de interactie tussen de oceaan en atmosfeer beschrijven?

Rob Groenland geeft aan de hand van observaties en klimaatmodellen, in acht colleges inzicht in het klimaatstelsel en klimaatveranderingen op aarde. Hoe zien deze modellen eruit, wat zijn de tekortkomingen, wat kun je er mee? Er wordt ook gekeken naar de nieuwste inzichten van klimaatverandering vanuit de zienswijze van het IPCC, het Intergovernmental Panel on Climate Change. IPCC is een organisatie van de Verenigde Naties en maakt wetenschappelijke kennis over het klimaatstelsel en klimaatverandering toegankelijk voor beleidsmakers en overheden. Het panel bestaat wereldwijd uit honderden experts van universiteiten, onderzoekscentra, ondernemingen en milieuorganisaties. Tot slot krijgen we een verdiepend inzicht in de kwaliteit en achtergrond van de klimaatscenario's voor de toekomst in Nederland.

docent:

Drs. Rob Groenland studeerde meteorologie en fysische oceanografie aan de universiteit Utrecht. Groenland is werkzaam op het KNMI als vakdocent en meteoroloog.

cursusdata:

8, 15 en 29 oktober; 5, 19 en 26 november; 3 en 10 december 2025 (8)

tijd:

Woensdag, 13:15 – 15:00 uur

locatie:

Utrecht Science Park

studiemateriaal:

Aanbevolen: B. Verhegge (2020) *Wat Iedereen zou Moeten Weten over Klimaatverandering*, Nederlands, Paperback, 9789044643046, 27 januari 2020, 208 pagina's. Lesmateriaal wordt verder door de docent wekelijks verstrekt.

cursusgeld:

€ 280

De wondere wereld van geneesmiddelen

Medicijntekorten, wel of niet vaccineren of misbruik van geneesmiddelen als partydrugs. Op verschillende manieren komen geneesmiddelen in het nieuws. Deze cursus beantwoordt de vraag wat geneesmiddelen eigenlijk zijn en gaat dieper in op hoe de wereld van geneesmiddelen in elkaar zit.

Controle op kwaliteit

Wanneer is een geneesmiddel een geneesmiddel? Hoe zijn ze ontstaan, hoe wordt bewezen dat ze werken en hoe gedragen geneesmiddelen zich

in het lichaam? Geneesmiddelen mogen in Nederland niet zomaar worden uitgereikt. Maar hoe wordt er gecontroleerd op kwaliteit? Hoe verloopt de ontwikkeling van medicijnen en wanneer wordt iets goedgekeurd?

Leo Stolk gaat in vier colleges ook in op de toedieningsvormen, bijwerkingen en interacties van geneesmiddelen. Begrippen als farmacogenetica en geneesmiddelpaspoort worden uitgelegd. Tegenover officiële geneesmiddelen staat de kwakzalverij en ook dat komt aan bod, evenals voedingssupplementen, kruiden-geneesmiddelen en homeopathische geneesmiddelen. In de tweede helft van de cursus staat een aantal veelgebruikte specifieke geneesmiddelgroepen centraal. Als eerste zijn dat pijnstillers, vooral de alledaagse pijnstillers. Dan de verschillende maagdarmmiddelen, waaronder maagzuurremmers, laxeremiddelen en stoppende middelen. Daarna volgen de slaapmiddelen en de zin en onzin van hoestmiddelen. Verder spelen in de geneesmiddelen wereld antibiotica een belangrijke rol en, tot slot, kunnen vaccins in deze cursus niet onbesproken blijven.

docent:

Dr. Leo Stolk MSc studeerde Farmacie en Epidemiologie. Hij heeft als ziekenhuisapotheker/klinisch farmacoloog, 40 jaar in twee universitaire ziekenhuizen (UMC Amsterdam en Maastricht UMC) gewerkt. Hij is verbonden aan de vakgroep Klinische Farmacie van Maastricht UMC. Momenteel werkt hij freelance als vakdeskundige voor de Raad van Accreditatie en als auteur over geneesmiddelen voor onder andere het Geneesmiddelenbulletin.

cursusdata:

6, 13 en 27 oktober; 3 november 2025 (4)

tijd:

Maandag, 13:15 – 15:00 uur

locatie:

Utrecht Science Park

studiemateriaal:

Diapresentaties bij colleges worden ter beschikking gesteld en suggesties voor achtergrondinformatie (veelal via internet beschikbaar).

cursusgeld:

€ 150

Inleiding in de bètavakken

(Freepik,
Barudakvisual)

Het energievraagstuk, nieuwe medische ontwikkelingen, kunstmatige intelligentie of bijvoorbeeld kwantumcomputers. Om over dit soort onderwerpen iets te kunnen zeggen of zinvol te kunnen discussiëren is achtergrondkennis vereist. Een groot deel van deze benodigde kennis komt uit de bètavakken. Deze cursus gaat in op de samenhang en toepassing van wetenschap en techniek.

Lineaire opbouw

Bètavakken hebben een lineaire opbouw. Dit wil zeggen dat je eerst stap 1 moet begrijpen, voor je verder kunt met stap 2. Hierdoor kan het moeilijk zijn om een goed en compleet beeld te krijgen over de werking van bepaalde natuurkundige of biologische processen. Zeker voor wie op school meer de alfa kant is opgegaan en de vakken natuurkunde, scheikunde en biologie heeft laten vallen.

Sieger Leenstra geeft in zes colleges een inleiding in biologie, scheikunde, natuurkunde en techniek. Uitgangspunt is de samenhang tussen deze bètavakken, want zelfs om weloverwogen te kiezen voor een politieke partij of een actiegroep is achtergrondkennis hierover onmisbaar. Ook is er aandacht voor belangrijke recente ontwikkelingen die onlosmakelijk zijn verbonden met biologie, scheikunde en natuurkunde. Ontdek het in deze cursus en maak (opnieuw) kennis met de bètavakken.

Deze cursus
is eerder in
Rotterdam
gegeven.

docent:

Prof. dr. Sieger Leenstra is emeritus-hoogleraar neurochirurgie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam (Erasmus Medisch Centrum). Hij begon zijn studie met biologie voor hij overstapte naar geneeskunde. In 2009 werd hij als hoogleraar benoemd aan de EUR met als leeropdracht 'experimentele neuro-oncologie'. Sinds eind 2022 is hij met emeritaat, maar is aan het Erasmus MC nog wel als onderzoeker verbonden bij diverse projecten en het begeleiden van promovendi.

cursusdata:

tijd:

30 oktober; 6, 13, 20 en 27 november; 4 december 2025 (6)

locatie:

Utrecht Science Park

cursusgeld:

€ 220

Hallo, is daar iemand?

Artist impression van de ster HD 188753 op een afstand van 150 lichtjaar waarbij exoplaneten zijn ontdekt. Bron: NASA-APOD

Deze cursus is eerder gegeven in 2019.

Is er ergens anders leven in het heelal? Of zijn wij alleen? Deze cursus gaat over het ontstaan van leven op aarde en de fascinerende zoektocht naar leven op andere planeten.

5000 exoplaneten

Op sterren kan geen leven zijn, want dat zijn gloeiende gasbollen. Op planeten is wel leven mogelijk, als ze niet te ver of te dichtbij van hun ster staan, want anders is het er te heet of te koud. Exoplaneten, planeten die

draaien om een andere ster dan de zon, zijn extreem zwak. Toch zijn er met speciale technieken al meer dan 5000 ontdekt.

Wat weten we over exoplaneten? Zitten er tweeling-aardes bij? Kan daar leven zijn? In acht colleges legt Henny Lamers uit hoe leven op aarde is ontstaan en of het ook op andere plekken zou kunnen, hoe planeten en planetenstelsels rondom sterren ontstaan, en hoe exoplaneten worden ontdekt en wat we daarvan weten. Ook gaan we in op de vraag hoe er onderzocht wordt of er mogelijk intelligent leven is, wat dat zou kunnen zijn en of dat zin heeft. Verder worden de nieuwste ontdekkingen besproken en is er genoeg ruimte voor vragen.

docent:

Prof. dr. Henny Lamers is emeritus hoogleraar astrofysica van de UU en de UvA. Zijn onderzoeksgebied is het ontstaan, het leven en de dood van sterren. Hij geeft al jaren HOVO-cursussen. Hij is erelid van de American Astronomical Society. Er is een planetoïde naar hem genoemd.

voorkennis:

Voorkennis van natuur- of sterrenkunde is niet nodig, wel nieuwsgierigheid.

cursusdata:

7, 14 en 28 oktober; 4, 11, 18 en 25 november; 9 december 2025 (8)

tijd:

Dinsdag, 13:15 – 15:00 uur

locatie:

Utrecht Science Park

studiemateriaal:

Enige dagen voor elke les worden hand-outs digitaal toegezonden.

cursusgeld:

€ 280

Denken over oorlog 1650-2050

Louis-François
Lejeune - *De Slag
bij Marengo* (1800)

Waarom voeren mensen oorlog? Hoe kunnen oorlogen worden voorkomen en hoe worden ze gewonnen of juist verloren? Is oorlog te beschouwen als een obstakel of juist als een motor voor verandering van onze beschaving? In deze cursus geven bekende en onbekende denkers hierop veelkleurige en fascinerende antwoorden.

Gruwelijk en actueel

Oorlog is niet alleen een gruwelijk, maar ook, helaas, nog steeds een actueel fenomeen.

Dat maakt het des te belangrijker om dit verschijnsel zo goed mogelijk te begrijpen. Zeker omdat oorlogen bijzonder complex zijn. Verschillende denkers hebben verschillende methoden gebruikt om hierop vat te krijgen. Dat kan zijn vanuit de geschiedenis, maar ook vanuit de filosofie, speltheorie, systeemleer, sociale psychologie en kunstmatige intelligentie.

In zeven colleges wordt steeds een afzonderlijk thema belicht. Paul Schuurman begint dit multidisciplinaire avontuur in het jaar 1650 met de 'grand strategy' van de Nederlandse Republiek. Vervolgens wordt oorlog als systeem besproken, gevolgd door: oorlog en vrede, professionele oorlogsspellen, waarom soldaten (niet) doden en oorlogstrends in heden en verleden, met de Russisch-Oekraïense Oorlog als case-study, en tot slot de mogelijk laatste oorlog van de mensheid tegen een kunstmatige superintelligentie.

Deze cursus
is eerder in
Rotterdam
gegeven.

docent:

Dr. Paul Schuurman werkte tot 2023 als hoofddocent geschiedenis van de wijsbegeerte aan de Erasmus School of Philosophy, Erasmus Universiteit Rotterdam. Hij publiceert op het gebied van filosofie van de oorlog en vroegmoderne wijsbegeerte.

cursusdata:

6, 13 en 27 oktober; 3, 10, 17 en 24 november 2025 (7)

tijd:

Maandag, 11:00 – 12:45 uur

locatie:

Utrecht Science Park

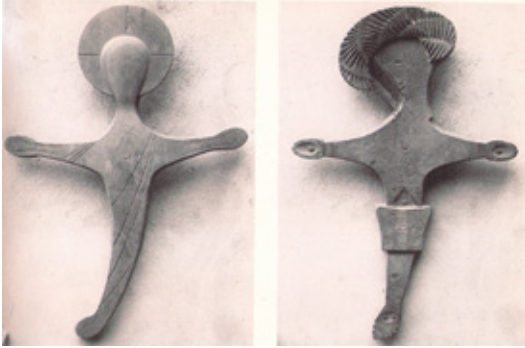
studiemateriaal:

Het studiemateriaal is ter verdieping maar voor het volgen van de cursus niet noodzakelijk: Azar Gat, *War in Human Civilization* (Oxford: Oxford University Press, 2006); Azar Gat, *A History of Military Thought, from the Enlightenment to the Cold War* (Oxford: Oxford University Press, 2001); Ian Morris, *War, what is it good for? The role of conflict in civilization, from primates to robots* (London: Profile, 2014); Paul Schuurman, *Concepts of War, 1650-1900. From Free-Rider Strategies to Survival of the Fittest* (Leiden: Brill, 2023).

cursusgeld:

€ 250

De mens als vraag naar de mens

Tweeluik van
Joseph Beuys
- *Opfer und
Erlösung*, 1951

In hoeverre hebben joodse, christelijke en islamitische tradities, samen met het humanisme, de westerse cultuur bepaald? Levert het geloof in de mens en het afscheid van de goden nieuwe waarheden en zekerheden op? Of wordt de mens voor zichzelf meer een vraag?

25 eeuwen

De spanningen en verbindingen tussen humanisme en religie zijn al oud. Zo'n

25 eeuwen. Filosofen en theologen bewegen zich in hun werk tussen een spirituele en een aardse, een religieuze en een seculiere visie op het leven en op de wereld.

Deze cursus is een herhaling van die uit na-jaar 2019 en is onderdeel van de leergang 'De mens als vraag naar de mens: Denkers tussen humanisme en religie in de westerse cultuurgeschiedenis'.

In acht interactieve colleges haalt Laurens ten Kate acht belangrijke denkers aan. Als eerste Erasmus en zijn humanistische christendom, gevolgd door Luther met wie Erasmus in debat was over de vrije wil. De Joodse denker Abarbanel komt aan bod. Hij ontwikkelde een bijzondere visie op de komst van de Messias. Descartes en Voetius gaan over de vrijheid van de rede tegenover de voorbeschikking. We bespreken Pascal die stelde dat het hart zijn redenen heeft, die het verstand niet kent en Spinoza die beweerde dat God zich uit via de wetten van de natuur. De cursus eindigt met de Islamitische Shawkani en de christelijke Schleiermacher, beiden vernieuwers van hun religieuze tradities.

docent:

Prof. dr. Laurens ten Kate is emeritus universitair hoofddocent Filosofie en Religiewetenschap en emeritus bijzonder hoogleraar Vrijzinnige religiositeit en humanisme, beide aan de Universiteit voor Humanistiek te Utrecht. Ook is hij docent aan de Internationale School voor Wijsbegeerte te Leusden.

cursusdata:

13, 20 en 27 november 2025; 4, 11 en 18 december 2025; 8 en 15 januari 2026 (8)

tijd:

Donderdag, 13:15 – 15:00 uur

plaats

Utrecht

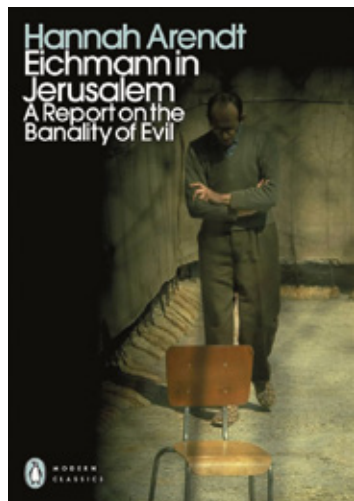
Studiemateriaal

Zeer gewenst: Laurens ten Kate, Marcel Poorthuis (red.) (2017), *25 Eeuwen theologie. Teksten en toelichtingen*, Amsterdam: Boom. Na elke bijeenkomst wordt een PowerPointpresentatie digitaal toegestuurd.

cursusgeld:

€ 280

Hannah Arendt en de Banaliteit van het Kwaad

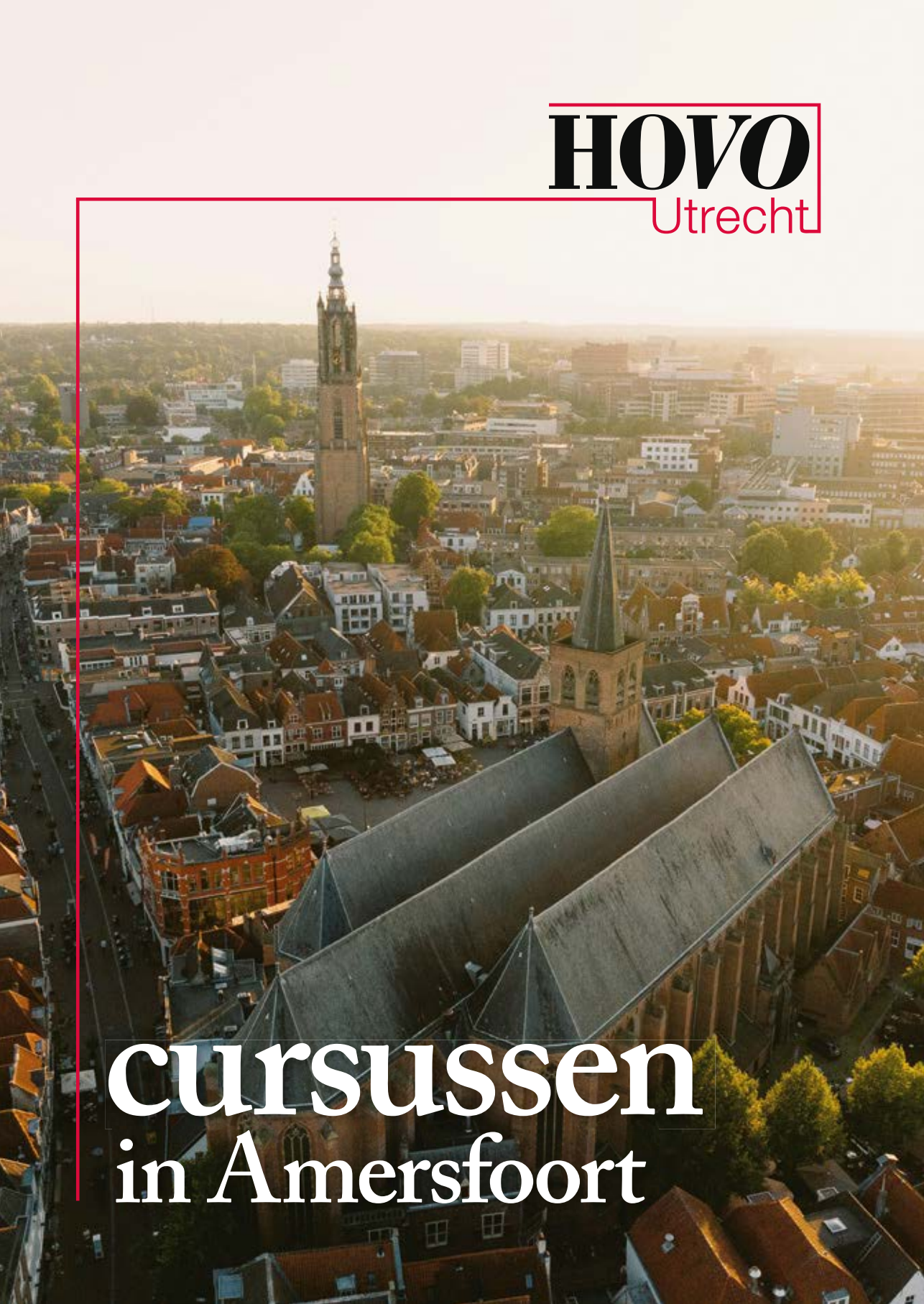
Wat is het kwade, waardoor ontstaat het en hoe kunnen we het goed tegemoet treden? In onder meer *Eichmann in Jerusalem – A Report on the Banality of Evil* van Hannah Arendt zoeken we naar antwoorden.

Banality of Evil

Het boek dat in 1963 verscheen en waarmee Arendt wereldberoemd werd, was een verslag van het proces tegen Nazi-kopstuk Eichman. De ondertitel van het boek *A Report on the Banality of Evil* was een verwijzing naar de houding van Eichmann, die beweerde slechts zijn werk te hebben gedaan. Het was deze ondertitel dat een begrip werd bij politieke theoretici en filosofen, én bij het gewone publiek.

Remko van Broekhoven bespreekt in acht colleges het boek van Arendt in de context van haar leven en haar overige werk. Verder wordt haar boek vergeleken met studies van schrijvers Abel Herzberg en Harry Mulisch die ook het proces tegen Eichmann bijwoonden. Tot slot worden er verbanden gelegd met latere studies en situaties. Denk bijvoorbeeld aan het Prison Experiment van Philip Zimbardo en aan ervaringen met het alledaagse of absolute kwaad in Rwanda en het Midden-Oosten. Kunnen we met denken het goed(e) doen?

docent:	Dr. Remko van Broekhoven is filosoof. Hij doceert bij onder meer School of Life, Volksuniversiteit en HOVO. Hij publiceerde <i>Staat van Tederheid</i> (2007), <i>Verbeter de wereld, begin om halfelf</i> (2011) en <i>De wereld omgekeerd</i> (2020).	
cursusdata:	16 en 30 oktober; 13, 20 en 27 november; 4, 11 en 18 december 2025 (8)	
tijd:	Donderdag, 11:00 – 12:45 uur	
locatie:	Utrecht Science Park	
studiemateriaal:	Aanbevolen: Hannah Arendt (1963). <i>Eichmann in Jeruzalem – De banaliteit van het kwaad</i> .	
cursusgeld:	€ 280	

HVO
Utrecht

cursussen in Amersfoort

De Utrechtse adel vanaf 1580

Jhr. Quarles van Ufford leest voor (1930) - Het Utrechts Archief

Adel lijkt synoniem voor politieke macht, familierelaties en sociale netwerken. In hoeverre klopt dat beeld? Deze cursus gaat over wat door de eeuwen heen de invloed en betekenis was van de Utrechtse adel.

Verschillende rollen

Adel roept twee beelden op: sprookjesachtig, met graven, roofridders en prinsessen aan de ene kant, aan de andere kant in luxe badende parasieten

op het gewone volk. In allebei schuilt een kern van waarheid, maar ze doen geen recht aan de verschillende rollen die edellieden in de maatschappij speelden. Tot aan de Franse Revolutie waren ze actief betrokken in verschillende besturen, speelden ze een rol in de lokale economie, experimenteerden met landbouwtechnieken, waren ze mecenas voor kunstenaars en architecten, en strekten hun familienetwerken zich uit over heel Europa.

Vanaf 1800 veranderde er veel in de adellijke wereld. Soms waren er tijden van flinke tegenwind, maar edellieden wisten zich goed aan te passen. Fred Vogelzang beschrijft in zes colleges de politieke betekenis, het zelfbeeld, de economische en sociale positie, en de invloed op ons landschap door de landgoederen en kastelen. Hoe verhielden ze zich tot andere groepen in de samenleving en hoe werd er naar de adel gekeken? Heeft de adel nog een rol in de huidige wereld?

docent:	Dr. Fred Vogelzang is historicus en heeft zich jarenlang bezig gehouden met Utrechtse geschiedenis, de geschiedenis van de Nederlandse kastelen en buitenplaatsen, adel en patriciaat.	
cursusdata:	3, 10, 17 en 24 november; 1 en 8 december 2025 (6)	
tijd:	Maandag, 11:00 – 12:45 uur	
locatie:	Hogeschool Utrecht Amersfoort	
studiemateriaal:	Aanbevolen: R. de Bruin (2022) <i>Adel en Ridderschap in Utrecht</i> , Zwolle, Wbooks; J. Moes (2012) <i>Onder aristocraten. Over hegemonie, welstand en aanzien van adel, patriciaat en andere notabelen in Nederland, 1848-1914</i> , Hilversum Verloren; I. Montijn (2012) <i>Hoog geboren. 250 jaar adellijk leven in Nederland</i> , Amsterdam Contact	
cursusgeld:	€ 220	

Openbare monumenten als politiek propaganda

De Karlskirche in Wenen, een monument dat als geen ander de keizerlijke ideologie van de Habsburgers belichaamt, en in aflevering 5 uitvoerig aan bod komt.

De afgelopen eeuwen zijn de pleinen en parken van Europese steden gevuld met allerlei soorten publieke monumenten, zoals standbeelden, bustes, erezuilen, obelisksen, triomfbogen, pyramides en mausolea. Wie initieerde dit soort monumenten? En waarom?

Helden op sokkels

De openbare monumenten moeten ons herinneren aan belangrijke gebeurtenissen of personen uit het verleden. Vaak zijn ze zelfs het brandpunt van openbare herdenkingsplechtigheden. Het initiatief voor de oprichting van zo'n monument kwam meestal van de politieke machthebbers van dat moment, die daarmee hun eigen macht hoopten te legitimeren. Er kleefde dus ook duidelijk een ideologische en propagandistisch aspect aan de Europese monumentencultus. De keuze wie of wat met een monument geëerd en herdacht moest worden, was meer dan eens een politiek statement. En sommige van die helden op sokkels waren verre van onomstreden. Na een machtswisseling of revolutie konden zij ook weer snel sneuvelen.

Thomas von der Dunk belicht in chronologische volgorde zeven verschillende thema's van de Europese monumentencultus sinds de renaissance. In het eerste van de acht colleges komen de monumenten uit de Griekse en Romeinse oudheid aan bod, want daar ligt de oorsprong van de monumentencultus.

docent:

Dr. Thomas von der Dunk is cultuurhistoricus en publicist, verbonden als gastonderzoeker aan het Duitsland Instituut bij de Universiteit van Amsterdam. Na een studie kunstgeschiedenis aan de UvA is hij in 1994 gepromoveerd op *Das deutsche Denkmal. Ein Abriss in Stein* over de monumentenpolitiek van de Habsburgers in de 16^e tot 18^e eeuw.

cursusdata:

29 oktober; 5, 12, 19 en 26 november; 3, 10 en 17 december 2025 (8)

tijd:

Woensdag, 11:00 – 12:45 uur

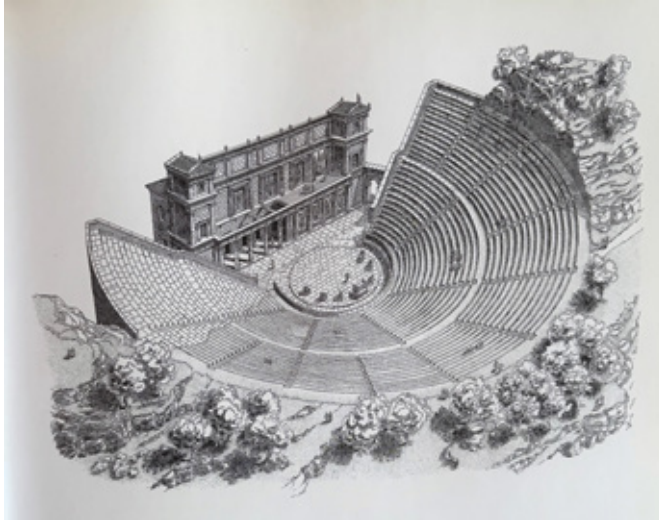
locatie:

Hogeschool Utrecht Amersfoort

cursusgeld:

€ 280

De kracht van het antieke Griekse theater

Griekse tragedies als *Oedipus* en *Medea*, maar ook de komedie *Lysistrata* zijn eeuwenoud, maar nog steeds van invloed. Wat is de kracht van het antieke Griekse theater? En hoe is het ontstaan?

Ontroering

Het belang van het antieke Griekse theater blijkt uit de eeuwenlange doorwerking en invloed ervan. De vraagstukken die destijds in de drama's en komedies werden uitgebeeld, zijn ook nu nog actueel. Zelfs

in de vertaling blijft de schitterende poëzie het publiek aanspreken en ontroeren.

Hein van Dolen belicht in vijf colleges vrijwel alle kanten van het antieke Griekse theater. In het eerste college staat het ontstaan, de organisatie, de rol van het koor en de bouw van het theater centraal, naast het publiek, de rekwisieten en natuurlijk de spelers. Daarna ligt de nadruk op de Griekse toneelstukken zelf. Hoe kwamen ze tot stand? Wat was de rol van de goden? Wat weten we over de schrijvers en wat is er van hun oeuvre bewaard gebleven? Ook de muziek en dans komt aan bod evenals vertalingen van de komedies, die de ene keer subliem zijn en de andere keer platvloers. Tot slot worden verschillende tragedies en komedies besproken aan de hand van vertaalde teksten.

docent:

Drs. Hein van Dolen weet heel wat over het oude Griekenland. Hij schreef veel boeken, ook twee voor kinderen: *De farao en de dief* en *Op naar de Olympos!* Hiervoor heeft hij van de kinderjury de Hotze-de-Roos-prijs gekregen. Hij heeft vele publicaties en vertalingen uit het Oudgrieks op zijn naam staan en twee boeken over Byzantium. In 2013 kreeg hij de Oikos-publieksprijs.

cursusdata:

31 oktober; 7, 14, 21 en 28 november 2025 (5)

tijd:

Vrijdag, 11:00 – 12:45 uur

locatie:

Hogeschool Utrecht Amersfoort

studiemateriaal:

Reader van 87 pagina's wordt van tevoren via de mail toegestuurd.

cursusgeld:

€ 185

De voorspellende kracht van dystopische romans

Wat als technologie ons volledig beheerst? Wat als privacy niet meer bestaat? Of als onze samenleving instort door klimaatverandering? Dystopische romans schetsen een duistere toekomst die vaak angst-aanjagend herkenbaar is. Deze cursus biedt een kritische blik op dystopieën als waarschuwing en reflectie.

Totalitarisme en onderdrukking

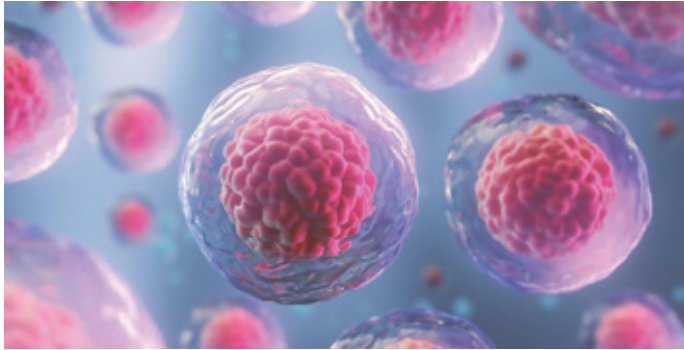
In *De Machine staat stil* van E.M. Forster, bijvoorbeeld, zien we wat er gebeurt wanneer mensen volledig afhankelijk worden van technologie. George Orwell waarschuwde met *1984* voor een meedogenloze surveillancestaat. Margaret Atwood legde in *Het Verhaal*

van de Dienstmaagd de dreiging van totalitarisme en vrouwenonderdrukking bloot, en Octavia E. Butler beschreef in *De Zaaier* een wereld waarin de mensheid ten onder dreigt te gaan aan klimaatverandering en ongelijkheid.

Welke voorspellingen zijn inmiddels werkelijkheid geworden? Wat kunnen deze romans uit de twintigste en eenentwintigste eeuw ons leren? In acht colleges onderzoekt Peter van Ewijk de historische context van de belangrijkste Engelse dystopieën, de drijfveren van de auteurs en de kritische ontvangst van hun werk. Hoe spiegelen deze verhalen de huidige wereld? En wat vertellen ze over de toekomst? Zijn dystopieën slechts fictie, of vormen ze een blauwdruk voor wat ons nog te wachten staat?

docent:	Dr. Peter van Ewijk. Historicus, theaterwetenschapper, Engelse en Nederlandse Taal- en Letterkundige en cabaretier. Doctor in de Engelse literatuur.	
cursusdata:	8, 15 en 29 oktober; 5, 12, 19 en 26 november; 3 december 2025 (8)	
tijd:	Woensdag, 13:15 – 15:00 uur	
locatie:	Hogeschool Utrecht Amersfoort	
studiemateriaal:	De colleges worden in het Nederlands gegeven en de romans mogen in vertaling worden gelezen. Het wordt aanbevolen om de romans vooraf te hebben gelezen, maar het is niet verplicht.	
cursusgeld:	€ 280	

Celbiologie: hoe werkt het leven?

Celbiologie onderzoekt hoe cellen werken en hoe deze samen de weefsels en systemen van het lichaam vormen. Maar hoe werkt een cel? Wat weten we er inmiddels over? En wat levert deze kennis ons op?

Ethische vragen

Door onderzoek is er steeds meer kennis van de celbiologie. Daarmee worden nieuwe therapieën ontwikkeld, zoals (mRNA-)vaccins en CRISPR. Nieuwe technieken stellen ons ook in staat om op basis van RNA en DNA totaal nieuwe eigenschappen in een organisme te introduceren. Tegelijk werpen dit soort technieken ethische vragen op.

Ruud Licht legt in vijf colleges uit hoe een cel aan de energie en bouwstoffen komt om goed te kunnen blijven functioneren, en hoe een cel via hormonen en andere signaalstoffen communiceert met andere cellen. Veel ziektes ontstaan door een gebrek aan communicatie tussen cellen. Medicijnen werken juist aan het herstel van die balans. Een andere manier van genezing kan worden bereikt met stamceltherapie. Daarom komen ook de soorten stamcellen aan bod en wat de rol is van stamcellen bij veroudering. De vervolgcursus over celbiologie in 2026 gaat over specifieke celbiologische onderwerpen, zoals het afweersysteem en het zenuwstelsel.

docent: Dr. Ruud Licht studeerde Medische Biologie aan de Universiteit van Amsterdam en deed aan verschillende universiteiten onderzoek naar vaccins, auto-immuniteit, stamcellen en tissue-engineering. Momenteel richt hij zich op onderwijs geven, maar hij is ook nog regelmatig te vinden op een laboratorium. Hij werkt nu bijvoorbeeld mee aan het opzetten van een long-covid biobank.

voorkennis: Niet nodig, maar middelbare school biologie en Engels helpt veel.

cursusdata: 25 september; 2, 9, 16 en 30 oktober 2025 (5)

tijd: Donderdag, 11:15 – 13:00 uur

locatie: Hogeschool Utrecht Amersfoort

studiemateriaal: Aanbevolen: *Molecular and Cell Biology For Dummies*, Rene Fester Kratz, ISBN: 978-0-470-43066-8, 384 pages, May 2009. €16,99, NB: Is in het Engels.

cursusgeld: € 185

Het Nederlandse landschap – inzicht in uitzicht

De Rijn bij Rhenen

Landschap is overal. Waar we ook komen, we zitten er middenin en meestal genieten we ervan. Als we meer begrijpen over het ontstaan en de opbouw van het landschap, gaan we meer herkennen en daarmee het landschap meer waarderen. Na deze cursus kijkt u met een andere blik uit het treinraam of de autoruit.

Geschiedenis van het landgebruik

Bewoners hebben altijd gereageerd op de natuurlijke omstandigheden. Ze pasten

zich aan, aan het landschap waarin ze leefden. Zo maakten onze voorouders het land geschikt om er te wonen of het te kunnen bewerken. Denk daarbij aan afwatering, wegen, bescherming tegen hoog water en ontginning van gebieden. Dit heeft de geschiedenis van het landgebruik gevormd. Elk gebied laat zien welke technieken toen werden gebruikt en dat is zichtbaar in het landschap.

De geologie bekijkt hoe de afzettingen van zand, grind, klei en veen ergens zijn ontstaan. Dat vormt de basis van ons landschap. Waar grond ligt, ontstaat een bodem en de opbouw van de bodem geeft de omstandigheden op die plek weer. Om het landschap beter te kunnen analyseren, moeten we de bodemkaart begrijpen. In zeven colleges doorgrondt Ad Woudstra het landschap aan de hand van de geologie, bodem en de geschiedenis.

Deze cursus is eerder gegeven in het najaar 2024 in Nijmegen.

docent:

Ir. Ad Woudstra werd na zijn opleiding in Wageningen docent Landschapsanalyse aan de opleiding Tuin- en Landschapsinrichting bij Hogeschool Van Hall Larenstein in Velp. Hij is nu met pensioen, maar maakt nog steeds graag mensen enthousiast voor het Nederlandse landschap.

cursusdata:

27 oktober; 3, 10, 17 en 24 november; 1 en 8 december 2025 (7)

tijd:

Maandag, 11:00 – 12:45 uur

locatie:

Hogeschool Utrecht Amersfoort

studiemateriaal:

Aan het begin van de cursus wordt een reader uitgereikt (digitaal, twee delen). Daarnaast aanbevolen: S. Barends e.a. (2010), *Het Nederlandse Landschap, een historisch-geografische benadering*, Utrecht: Matrijs, tiende herziene druk.

cursusgeld:

€ 250

Aardse mystiek – van verbijstering naar verwondering

Arnold Ziegelaar,
Twee schuren,
2012

Wat is aardse mystiek? Waar komt het uit voort? En hoe zien we dat terug in de filosofie en kunst? Deze cursus gaat over filosofische fundamenteën en de uitwerking daarvan in kunst en moraliteit.

Aspecten van het aardse leven

Aardse mystiek is een moderne vorm van bezinning die niet gebaseerd is op een God of heilig boek. Zij richt zich op aspecten van het aardse leven zoals leven en dood, ruimte, tijd, bewustzijn, kleur, geluid, eenzaamheid en

intimiteit. Het komt voort uit verwondering over het bestaan en het besef van de grenzen van het denken. Aardse mystiek probeert een levensbeschouwelijk domein te verkennen dat onafhankelijk is van traditionele religies en verwant is aan bepaalde Oosterse benaderingen zonder zich daarop te baseren. Ook komt het voort uit de Europese ideeëngeschiedenis en wordt het gevoed door ervaringen, kunstwerken en filosofische overwegingen.

In zes colleges belicht Arnold Ziegelaar vooral de metafysische, existentiële en morele aspecten van de aardse mystiek. Denkers zoals Spinoza, Kant, Wittgenstein en Heidegger komen aan bod. In de vervolgcursus in 2026 gaat het vooral om de artistieke aspecten en wordt werk besproken van belangrijke schilders als Vermeer, Friedrich, Cezanne, Rothko en Kiefer, en dichters als Holderlin, Van Ostaijen, Pessoa en Kouwenaar.

docent:

Drs. Arnold Ziegelaar is filosoof, docent en beeldend kunstenaar. Hij publiceerde artikelen en boeken. Hij doet promotieonderzoek naar de grondvraag van de metafysica. Meer informatie: www.arnoldziegelaar.nl

cursusdata:

30 september; 7, 14 en 28 oktober; 4 en 11 november 2025 (6)

tijd:

Dinsdag, 13:15 – 15:00 uur

locatie:

Hogeschool Utrecht Amersfoort

studiemateriaal:

De reeks wordt begeleid met twee syllabi, die tegen kostprijs kunnen worden aangeschaft.

cursusgeld:

€ 220

HVO
Utrecht

An aerial photograph of the Nijmegen skyline, featuring the Waal river, several bridges, and a large island in the water. The sky is blue with scattered white clouds. The text 'HVO Utrecht' is in the top right, and 'cursussen in Nijmegen' is in the bottom left.

cursussen in Nijmegen

Van oude naar nieuwe volksbuurten

Benedenstad
Nijmegen

Deze cursus is eerder gegeven in Utrecht en Rotterdam in aangepaste vorm.

Zijn de oude volksbuurten verdwenen? Of bestaan ze nu nog in een andere vorm? En wat is eigenlijk de waarde van volksbuurten?

Klarendal

De Jordaan in Amsterdam, de Schilderswijk in Den Haag, Klarendal in Arnhem en Wijk C in Utrecht. Deze wijken staan allemaal bekend als volkswijken. Maar in hoeverre zijn ze dat nog? Welk beleid voerde de overheid voor deze wijken? En wat waren daarvan de gevolgen?

Paul Kurstjens start deze cursus met een rondleiding en een bezoek aan het Volksbuurtmuseum in Utrecht. In het tweede college vertelt Frank Bokern over het Stokstraatkwartier in Maastricht. Deze chique buurt werd door industrialisatie en verstedelijking een pauperbuurt en hij schreef daarover het interessante boek *Crapuul*, wat staat voor gespuis. Het landelijke beleid met grondige verbouwingen en de aanpak van zogenoemde 'achterstandswijken' wordt uitgediept aan de hand van de Nijmeegse Benedenstad en de wijk Klarendal in Arnhem. In het vierde college vertelt Irina van Aalst van de Universiteit Utrecht over de sociale en fysieke effecten van gentrificatie in volksbuurten. En in het vijfde college gaan we op zoek naar de nieuwe volksbuurt. Waar bestaat de volksbuurtcultuur nu uit? Is dat hetzelfde als sociale cohesie en wat is dat dan?

docenten:

Ing. Paul Kurstjens MA werkte als stedenbouwkundige in Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en Tilburg. Hij heeft nu een bureau dat zich specialiseert in de beleving van de stedenbouw en verricht onderzoek voor het Volksbuurtmuseum. Frank Bokern werkte als journalist onder meer voor de NOS en de Haagse Post en was 25 jaar actief als tekstschrijver, copywriter en communicatieadviseur onder de naam Weergaloos met Woorden. Hij heeft verschillende boeken op zijn naam. Dr. Irina van Aalst is stadsgeograaf bij de faculteit Geowetenschappen van de UU. Haar onderzoek bevindt zich op het snijvlak van de stads-, economische en culturele geografie.

cursusdata:

1, 8, 22 en 29 oktober; 5 november 2025 (5)

tijd:

Woensdag, 10:30 – 12:15 uur

locatie:

Nijmegen. Let op: de eerste bijeenkomst is in het Volksbuurtmuseum in Utrecht.

studiemateriaal:

Zeer gewenst: Website www.kurbin.nl/volksbuurt. Aanbevolen: Frank Bokern: *Crapuul, kroniek van een krottenwijk* (Van Oorschot, 2022). Tijdens de colleges wordt naar verschillende YouTube-films en podcasts verwezen

cursusgeld:

€ 185

Kunst van kerk, adel en burgers

Een verloving in de maand april. Détail. *Les Très Riches Heures du duc de Berry*, Gebroeders van Limburg, 1410-1411 (Château de Chantilly).

Deze cursus is onderdeel van de leergang 'Kunst- en cultuurgeschiedenis'.

Hoe veelzijdig was de kunst tussen 1100 en 1500 eigenlijk? In het derde deel van de leergang 'Kunstgeschiedenis', wordt gekeken naar wie en wat de kunst in de late middeleeuwen en renaissance hebben bepaald.

Vooroordelen

Vooroordelen beheersen ons beeld van de kunst die tussen 1100 en 1500 is gemaakt. Zo zou alleen de kerk bepalend zijn geweest voor de middeleeuwse kunst. Maar klopt dat wel? Speelden rijke burgers geen rol in de ontwikkeling van kunst? En is het waar dat vanuit het niets Leonardo da Vinci de renaissance inluidde met de schetsen van zijn verlichte en wereldse uitvindingen? Het korte antwoord is: nee. De overgang van de middeleeuwen naar de renaissance is geen abrupte breuk, maar een geleidelijke transformatie. Een verandering die grote regionale verschillen kent qua tijdsverloop en verschijningsvormen. Bisschoppen, bedelordes, boetepredikers, hervormers, vorsten, hovelingen en puissant rijke burgers droegen allemaal bij en hadden invloed op de functies en vormgeving van kunst.

In acht colleges schetst Kathleen Nieuwenhuisen een eerlijker en realistischer beeld van de kunst in de late middeleeuwen en in de renaissance. Want kunsthistorische stijl aanduidingen als 'romaans', 'gotisch' en 'renaissancistisch' doen geen recht aan de grote veelzijdigheid van de kunst in die tijd.

docent:

Dr. Kathleen Nieuwenhuisen is kunst- en cultuurhistoricus. Zij doceert sinds 1998 aan diverse universiteiten en HOVO-instellingen en werd in 2011 genomineerd voor de Onderwijsprijs van de Universiteit Utrecht. In 2013 richtte zij haar bureau Art+context in Amsterdam op.

voorkennis:

Passieve kennis van het Engels voor het lezen van de aanbevolen literatuur en online artikelen.

cursusdata:

29 september; 6 en 27 oktober; 3, 10, 17 en 24 november; 1 december 2025 (8)

tijd:

Maandag, 10:30 – 12:15 uur

locatie:

Nijmegen

studiemateriaal:

Studieboek van deze leergang: E.H. Gombrich, *The Story of Art*, Londen 1995/2006 (16de herziene versie. Nederlandse vertaling: *Eeuwige schoonheid*). Aanbevolen ter verdieping: Veronica Sekules, *Medieval Art*, Oxford University Press 2001; Peter Burke, *The Italian Renaissance. Culture & Society in Italy*, Cambridge 2014. Online artikelen. PowerPointpresentaties van de colleges (als dat niet in strijd is met het auteursrecht).

cursusgeld:

€ 280

Muziek uit de late romantiek, het impressionisme en expressionisme

Van een mysterieus effect naar indringend uitgedrukte emoties. In het vierde deel van de leergang 'Geschiedenis van de klassieke muziek' wordt de muziek uit de late romantiek, het impressionisme en expressionisme behandeld.

De klankkleur

De late romantiek en het impressionisme zijn herkenbare en bijna 'organische' doorontwikkelingen uit de vorige periodes. Diezelfde ontwikkeling is ook te zien in de schilderkunst. Impressionisten schilderden in vage lijnen, strepen en punten. De tinten liepen in elkaar over en de contouren waren vaag. Net als in de impressionistische schilderkunst wordt de muziek in deze stijl de kleur, hier klankkleur, belangrijk. Er is een duidelijke voorkeur voor gedempte klanken zodat een mysterieus effect ontstaat.

Tussen 1900 en 1914 ontstond er in vrijwel alle kunsten een breuk met het verleden. Het expressionisme was een rebellie tegen de bestaande normen. Nieuwe muzikale benaderingen zoals bitonaliteit, polytonaliteit, atonaliteit en dodecafonie vervingen de romantische tonale systemen. Componisten verzetten zich tegen de oppervlakkigheid en dubbele moraal. Hierdoor ontstond muziek die niet bedoeld was om prettig te klinken, maar om gevoelens zo indringend mogelijk uit te drukken. In acht colleges besteedt Joop van Velzen uitvoerig aandacht aan de ontwikkeling van de klassieke muziek die samenhang met veranderingen in de maatschappij.

Deze cursus is het vierde deel van de leergang 'Geschiedenis van de klassieke muziek'.

docent: Joop van Velzen, MSc MA, muziekhistoricus
cursusdata: 7, 21 en 28 oktober; 4, 11, 18 en 25 november; 2 december 2025 (8)
tijd: Dinsdag, 10:30 – 12:15 uur
locatie: Nijmegen
studiemateriaal: Na elk college ontvangen de deelnemers een digitaal PDF-document van de presentatie, alle beeld- en geluidsfragmenten en een legenda hiervan, met verwijzing naar componist, compositie én uitvoerenden.
cursusgeld: € 280

De EU: crisis, grenzen en toekomst

De Europese Unie staat op een keerpunt. Oorlog aan de buitengrenzen, interne verdeeldheid over migratie en een veranderende wereldorde. Wat betekent dit voor de toekomst van Europa? In deze cursus duiken we in de geschiedenis, de geopolitiek en de grote vraagstukken die het voortbestaan en de rol van de EU bepalen.

Wat staat er op het spel?

Hoe bepalen nationale deelbelangen, identiteitspolitiek en geopolitieke spanningen de toekomst van de EU? Wat staat er op het spel voor de rechtsstaat en de fundamentele waarden van de Unie? Hoe kan de EU omgaan met interne verdeeldheid, geopolitieke druk, een afbrokkelende rechtsstaat en veranderende machtsverhoudingen?

Henk van Houtum ontrafelt in zes colleges de politieke en geografische breuklijnen binnen de EU en haar relatie met buurlanden. We duiken in de strijd tussen Europese integratie en nationale identiteit, en de dilemma's van grensoverschrijdende samenwerking. Ook kijken we naar EU's harde migratie- en grenspolitiek, waarbij ook de fundamentele waarden van de EU zelf onder druk komen te staan.

Voor wie wil is er de mogelijkheid om naast de cursus deel te nemen aan een excursie naar Brussel, inclusief het Europees Parlement en het Huis van de Europese Geschiedenis.

docent: Prof. dr. Henk van Houtum is hoogleraar geopolitiek en politieke geografie aan de Radboud Universiteit Nijmegen en coördinator van het Nijmegen Centre for Border Research. Hij schrijft en doceert over de cartografie en geopolitiek van Europese grenzen, grensvorming en migratie. Zijn meest recente boek is: *Free the Map. From Atlas to Hermes. A new cartography of borders and migration* (2024). Voor meer info, zie www.henkvanhoutum.nl

cursusdata: 15, 22 en 29 september; 6, 20 en 27 oktober 2025 (6)

tijd: Maandag, 10:30 – 12:15 uur

locatie: Nijmegen

studiemateriaal: Wordt nader bekend gemaakt.

cursusgeld: € 220

Filmcursus: door beelden bewogen

Filmstill uit
*L'arrivée d'un
train en gare de la
Ciotat* (de eerste
filmvertoning ooit
waarvoor kaartjes
werden verkocht,
1895)

Film is beweging, per definitie. Maar wat doet al die beweging met ons? En wat is de werking van liefde en strijd in de film? Twee filmwetenschappers laten in deze cursus daarover hun licht schijnen.

Kijkers bewegen mee

‘Bewegen’ is een technisch aspect van de film, maar het gaat vooral om wat we zien en wat film bij ons teweegbrengt. Of de camera nu stilstaat of niet, altijd beweegt er iets in dat beeld. En wij, als kijkers, bewegen

mee met de emoties van de hoofdpersonen, met het verhaal en naar verschillende plekken op de wereld of in de ziel.

In zeven colleges gaan filmwetenschappers Gerlinda Heywegen en Dick Smits aan de hand van specifieke onderwerpen en voorbeelden hier dieper op in. Zo is het de bedoeling dat we geloven wat we zien. Dat gebeurt met illusies en het sturen van ons als kijker door dat bewegende beeld. Via de emoties die we ervaren, en die ons bewegen in het leven bij de eeuwige thema's als liefde en de strijd, komen we tenslotte uit bij de actualiteit. Wordt het tijd voor ‘minder extreem’ in de film en voor films waarin minder wordt bewogen?

docenten:

Gerlinda Heywegen is filmwetenschapper, spreekt en schrijft over films in filmtheaters in het land en voor filmfestivals. Schrijft en publiceert over films. Ze heeft daarnaast haar eigen organisaties Koning Film en HERe Film Fest. Dick Smits is filmwetenschapper en houdt zich al bijna 40 jaar bezig met film, filmvertoning en filmonderzoek. Tegenwoordig doet hij dat onder meer via Filmkenniscentrum.

cursusdata:

24 en 31 oktober; 14, 21 en 28 november; 5 en 12 december 2025 (7)

tijd:

Vrijdag, 13:00 – 16:15 uur

locatie:

Nijmegen

cursusgeld:

€ 265

Het verhaal van de aarde

Heel veel aard-
geschiedenis in
de Grand Canyon
vanaf Shoshone
Point.
Foto: Jean Beau-
fort (publicdomain-
pictures.net)

Hoe is de aarde ontstaan? En hoe ontdekten we dat? Deze cursus laat zien dat door de tijd heen wetenschappers een steeds beter beeld krijgen van de aarde, processen en wat de invloed daarvan is voor het leven op aarde.

Eerste inzicht

Vanaf het vurige ontstaan van onze planeet tot aan de huidige levensvriendelijke wereld, de aarde kent een bewogen ontstaansgeschiedenis.

Interessant daarin is hoe en wanneer dit verhaal is ontdekt. Daarvoor moeten we naar de zeventiende eeuw. Toen ontstond het inzicht dat gelaagde gesteenten niet op één moment waren ontstaan maar laag na laag. Dat betekende dat er veel tijd overheen was gegaan en dus dat de aarde een geschiedenis bezat. Dit was de eerste grote stap in het ontsluiten van de ontstaansgeschiedenis van de aarde.

In zes colleges bespreekt Marcel van Schoor ook dat voor het indelen van de geologische tijd fossielen een van de belangrijkste hulpmiddelen bleken te zijn. Het vormde de basis voor de geologische tijdschaal. Nog later kon men met behulp van nieuwe dateringstechnieken ook van gesteenten zonder fossielen de ouderdom bepalen. De wetenschap staat duidelijk niet stil en ook dat wordt mooi zichtbaar tijdens deze cursus.

Deze cursus is eerder gegeven in 2019.

docent:

Marcel van Schoor studeerde vier jaar Geologie aan de Universiteit van Amsterdam. Hierna was hij tien jaar reisleader voor SNP en heeft veel bestemmingen over de hele wereld bezocht. Momenteel is hij werkzaam bij een ingenieursbureau. Hij geeft regelmatig cursussen en lezingen over geologische onderwerpen, organiseert geologische excursies, is redacteur bij een geologisch tijdschrift en is in 2025 gestart met een opleiding tot natuurgids.

cursusdata:

4, 11, 18 en 25 november; 2 en 9 december 2025 (6)

tijd:

Dinsdag, 13:00 – 15:15 uur

locatie:

Nijmegen

studiemateriaal:

Aanbevolen: Wolfgang Oschmann (2021) *Evolution der Erde. Geschichte des Lebens und der Erde*. 3. Aufl. Haupt Verlag. ISBN 9783825255268. Gerard Aalders 2014: *Gevecht met de tijd*. Aspekt. ISBN 978946153382. Andrew Knoll 2021: *De aarde: Een kleine geschiedenis*. Thomas Rap. ISBN 9789400408050.

cursusgeld:

€ 280

Wat mag ik doen? Wat is goed?

De vier kardinale deugden op een middeleeuws manuscript. (Wikimedia Commons)

Wat is goed of fout? Waarom vinden we dat? En hoe handelen we daarnaar? Ontdek het in deze cursus over ethiek.

Feiten en meningen

Volgens Kant was één van de vier grote filosofische vragen: ‘wat mag ik doen?’ De ethische vraag is echter breder. Het gaat niet alleen over de vraag wat wel en wat niet kan, maar ook over welke waarden en normen hieraan ten grondslag liggen. Waarom vinden we iets goed of slecht, acceptabel of rechtvaardig? Dat maakt de vraag en hoe die te benaderen ook zo lastig, omdat het uiteindelijk om meningen gaat. Niet de persoonlijke mening, maar de mening in een gemeenschap. Overigens kunnen er binnen een samenleving wel uiteenlopende uitgangspunten tegenover elkaar komen te staan.

Door wetenschappelijk onderzoek kijken we ook anders naar de mens. Welke mechanismen sturen bijvoorbeeld ons handelen? In hoeverre heeft dat invloed op hoe we tegen verantwoordelijkheid aankijken? Het komt allemaal aan bod in acht colleges. Robert Keurntjes start met een terugblik op hoe ethiek in de filosofie zich heeft ontwikkeld. Van deugd-ethiek tot utilitarisme. Daarna ligt de focus op de moderne tijd, waarin waarden en normen ter discussie staan en de rechten en vrijheden van individuen een steeds grotere rol zijn gaan spelen.

docent: Robert Keurntjes MA, studeerde Filosofie in Nijmegen waar hij is afgestudeerd in de ‘philosophy of mind’.

cursusdata: 2, 9, 23 en 30 oktober; 6, 13, 20 en 27 november 2025 (8)

tijd: Donderdag, 10:30 – 12:15 uur

locatie: Nijmegen

studiemateriaal: Aanbevolen literatuur: Simon Blackburn (2022). *Ethiek*, Amsterdam: Athenaeum-Polak & Van Gennep. *Elementaire Deeltjes* 79. Overige teksten worden digitaal ter beschikking gesteld. Mogelijk zal een enkele tekst in het Engels zijn.

cursusgeld: € 280

HVO
Utrecht

cursussen
in Rotterdam

Rotterdam: snel ontstaan, snel verwoest, snel opgebouwd

Panorama van Rotterdam. Luchtfoto vanuit het oosten. Op de voorgrond het spoorwegviaduct, daarachter de Laurenskerk en links daarvan de toren van het stadhuis. Foto Richard Boske, 1939. Collectie Stadsarchief Rotterdammelding

Deze cursus is eerder verzorgd in Rotterdam.

Rotterdam is onmiskenbaar anders dan andere Hollandse steden. Dat is zichtbaar in het uiterlijk van de stad, maar Rotterdam heeft ook een unieke identiteit. Ontdek in deze cursus op welke manier de geschiedenis de stad heeft vormgegeven.

World-port city

Rotterdam is modern. Ook wie minder goed thuis is in de geschiedenis, kan het niet ontgaan dat de skyline en modern-zakelijke uitstraling veel weg hebben van een metropool. Rotterdam associeert zich, dankzij zijn wereldhaven, ook graag als een world-port city. De haven is in de moderne stad misschien nog alleen als maritiem erfgoed zichtbaar, toch is het nog altijd nauw verweven met de identiteit van Rotterdam.

Paul van de Laar schetst de geschiedenis van Rotterdam aan de hand van drie narratieven die de identiteit van de stad sinds de afdamming van de Rotte in 1270 hebben bepaald: de stad als logistiek havencentrum, de stad van het modernisme en de migratiestad. In acht colleges wordt duidelijk hoe deze verhalen samenhangen met het beeld van de stad en het cultureel erfgoed. Het laatste college gaat in op de toekomst van het industriële havenlandschap, 150 jaar na de aanleg van de Nieuwe Waterweg.

docent:	Prof. dr. Paul van de Laar, hoogleraar stadsgeschiedenis Erasmus Universiteit Rotterdam, afdelingshoofd geschiedenis.	
cursusdata:	29 oktober; 5, 12, 19 en 26 november; 3, 10 en 17 december 2025 (8)	
tijd:	Woensdag, 11:15 – 13:00 uur	
locatie:	Debatpodium Arminius, Rotterdam	
studiemateriaal:	Zeer gewenst: Paul van de Laar, <i>De Kleine Geschiedenis van Rotterdam</i> . Uitgeverij THOTH, Bussum, 2020. Aanvullende literatuur uitgedeeld.	
cursusgeld:	€ 280	

5000 jaar taalverleden van Nederland

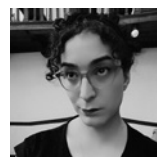
Welke talen werden er tijdens de middeleeuwen in Nederland gesproken? Hoe ontstonden de eerste dialecten van het Nederlands? En wat is er eigenlijk met de taal van de hunebedbouwers gebeurd? Deze cursus duikt in de geschiedenis van ons rijke taalverleden.

Steppenvolk

De taalgeschiedenis en de algemene geschiedenis van wat nu Nederland is, zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Wie de ene wil bestuderen, kan niet om de andere heen. Daarom komen beide aspecten in deze cursus aan bod. We beginnen bij het begin, zo'n vijfduizend jaar geleden, toen een steppenvolk uit Oost-Europa de Noordzeekust bereikte. Vervolgens reizen we van de prehistorie via de oudheid en de middeleeuwen naar de vroegmoderne en moderne tijd.

Taal staat nooit stil. Ze ontwikkelt zich voortdurend onder invloed van andere talen en door veranderingen in de samenleving. In acht colleges neemt Alexia Kerkhof ons mee langs het bijzondere taalverleden van het Nederlands. Van de Kelten uit de oudheid tot en met de straattaal van nu. We volgen de ontwikkeling in chronologische lijn en bespreken daarbij steeds de huidige wetenschappelijke inzichten. Want wie de toekomst van het Nederlands wil begrijpen, moet eerst naar het verleden kijken.

docent:	Dr. Alexia Kerkhof, voormalig universitair docent Universiteit Leiden, wetenschappelijk medewerker Fryske Akademy.
cursusdata:	2, 9, 16 en 30 oktober; 6, 13, 20 en 27 november 2025 (8)
tijd:	Donderdag, 11:15 – 13:00 uur
locatie	Hogeschool Rotterdam
cursusgeld:	€ 280

Nieuwe inzichten over het Romeinse Rijk

De adelaar,
symbool van de
Romeinse legers.

In hoeverre klopt het beeld dat we over het Romeinse Rijk hebben? Waren de Romeinen een krijgszuchtig volk? Hoe welvarend waren ze eigenlijk? En welke erfenis hebben ze achtergelaten? In deze cursus maken we kennis met het Romeinse Rijk.

Wereldveroveraars? Of niet?

De Romeinen staan bekend als wereldveroveraars. Tussen pakweg 390 en 30 voor Christus verenigden ze het gehele Middellandse Zeegebied. In West-Europa bleef hun keizerrijk vervolgens een slordige vijf eeuwen intact en rond de Egeïsche Zee zelfs nog een millennium langer. Dat alles

is bekend. Ons beeld van de Romeinse cultuur is de afgelopen halve eeuw echter wat veranderd. Zo is er meer aandacht ontstaan voor groepen die geen Latijn of Grieks spraken en voor de processen waardoor de Mediterrane wereld zich moest verenigen. Rome was niet alleen de veroveraar, maar profiteerde evenveel van economische en sociale ontwikkelingen.

Wat wel onveranderd is, is het idee dat onze cultuur op de een of andere manier voortbouwt op die van de Romeinen. En dat klopt. Maar wat we hebben meegekregen, is iets fundamenteelers dan we traditioneel benadrukken. In acht colleges maken we kennis met de Romeinse geschiedenis en komen we meer te weten over de Romein. Tot slot laat Jona Lendering zien wat de werkelijke Romeinse erfenis is.

Deze cursus is onderdeel van de leergang 'Geschiedenis van de oudheid'.

docent:

Drs. Jona Lendering studeerde Geschiedenis in Leiden en Oudheidkunde aan de Amsterdamse Vrije Universiteit. Hij nam deel aan archeologische opgravingen in Nederland en Griekenland, is de auteur van een dozijn boeken en was in 2004 medeoprichter van Livius.

cursusdata:

15, 22 en 29 september; 6 en 13 oktober; 3, 10 en 17 november 2025 (8)

tijd:

Maandag, 13:15 – 15:00 uur

locatie:

Hogeschool Rotterdam

cursusgeld:

€ 280

Het gewelddadige verschijnsel oorlog ontleed

Infanteristen onder vuur (Afghanistan 2011)

De geschiedenis van oorlogen, de verschillende manieren van oorlog voeren, de huidige oorlogen en de toekomst. In deze cursus staat het hoe en wat rondom oorlogen centraal.

Oorlog en oorlogsdreiging

Met onder meer de aanval van Rusland op Oekraïne, de oorlog in Gaza en de militaire spanningen tussen bijvoorbeeld China en de Verenigde Staten, zijn oorlog en oorlogsdreiging helaas weer helemaal terug.

Al kampte Europa al langer met problemen rondom instabiliteit in Noord-Afrika, het Midden-Oosten en Centraal-Azië met bijbehorende ‘failed states’, terreur-dreiging, burgeroorlogen en de grote vluchtelingen- en migratiestromen.

Alle reden dus om voor een beter begrip van dit gewelddadige fenomeen het verschijnsel oorlog kritisch te ontleden. Rein Bijkerk kijkt daarbij naar de geschiedenis, waar het om gaat in deze tijd en de nabije toekomst. In zes colleges komen achtereenvolgens aan bod: oorlog als historisch ‘oer-fenomeen’, oorlog als politiek instrument, de ‘Western Way of War’, Nederlands eigen militaire verleden en heden, de internationale militaire actualiteit en de ‘Russian Way of War’, en tot slot de verwachtingen voor de toekomst. Naast technologie, tactiek en strategie gaat deze cursus ook over politieke, economische, sociaal-culturele en psychologische factoren.

Deze cursus is eerder gegeven in Nijmegen en Utrecht.

docent:

Drs. Rein Bijkerk is militair-historicus en tevens gespecialiseerd in de verhouding tussen maatschappij en krijgsmacht. Ook veteranenthema's behoren tot zijn werkterrein. Rein Bijkerk heeft een reeks publicaties op zijn naam staan en is onder meer gast-docent aan het Instituut Defensie Leergangen (onderdeel van de Nederlandse Defensie Academie). Daarnaast geeft hij in zijn woonplaats Veenendaal leiding aan een succesvol project voor onderwijsuitvallers en is hij bestuurlijk actief.

cursusdata:

1, 8, 15 en 29 oktober; 5 en 12 november 2025 (6)

tijd:

Woensdag, 13:15 – 15:00 uur

locatie:

Hogeschool Rotterdam

studiemateriaal:

De cursisten ontvangen na elke bijeenkomst in pdf-vorm de gebruikte ‘slides’. De cursus is mede gebaseerd op het boek van Rein Bijkerk en Christ Klep, *De oorlog van nu. Een rationele kijk op militair geweld in de 21ste eeuw* (Amsterdam, Hollands Diep 2018). Verkrijgbaar als E-book. Maar ook zonder dit boek is de cursus goed te volgen.

cursusgeld:

€ 220

Crisis in de kunst!?

Lucas Cranach der Ältere, *Das ungleiche Paar* (Der verliebte Alte), Wittenberg ca. 1530

Deze cursus is eerder in Utrecht gegeven en is onderdeel van de leergang 'Kunst- en cultuurgeschiedenis – Het verhaal van de kunst'.

Een nieuw 'schoonheidsideaal' en soms wonderlijke voorstellingen. Het maniërisme is een nieuwe schilderijstijl die rond 1530 ontstaat. Wat was en is de betekenis van deze stijl? En hoe ontstond het maniërisme?

Artistieke oplossingen

Rond 1530 zijn alle kunstliefhebbers het in Italië met elkaar eens: de schilderkunst heeft haar hoogtepunt bereikt. Voor Leonardo, Michelangelo en Rafaël lijkt geen onderwerp te moeilijk. Maar als De Grote Drie al het mogelijke hebben bereikt, wat wordt dan nog verwacht van de kunstenaars die na hen komen? Schilders als Pontormo, Parmigianino en Bronzino nemen de handschoenen op en komen met

verrassende, artistieke oplossingen voor wat Ernst Gombrich in zijn *The Story of Art* 'a crisis of art' noemt. Met hun werk wordt een nieuwe stijl geboren: het maniërisme.

In het vijfde deel van de leergang 'Kunst- en cultuurgeschiedenis', richt Kathleen Nieuwenhuisen zich met zeven colleges op het maniërisme dat ook buiten Italië voet aan de grond krijgt. En er doemt nog een crisis op. Tijdens de reformatie wordt religieuze kunst ter discussie gesteld, vaak afgewezen en verliest de kerk haar rol als voornaamste opdrachtgever. Hoe komen schilders als Pieter Bruegel de Oudere deze klap te boven?

docent:

Dr. Kathleen Nieuwenhuisen is kunst- en cultuurhistoricus. Zij doceert sinds 2000 kunstgeschiedenis aan verschillende universiteiten en HOVO-instellingen en werd in 2011 genomineerd voor de Onderwijsprijs van de Universiteit Utrecht. In 2013 richtte zij art+context op, haar bureau voor kunst- en cultuurgeschiedenis in Amsterdam (artcontext.nl).

voorkennis:

Passieve kennis van de Engelse taal voor het lezen van de aanbevolen literatuur en online artikelen.

cursusdata:

3, 10, 17 en 31 oktober; 7, 14 en 21 november 2025 (7)

tijd:

Vrijdag, 11:15 – 13:00 uur

locatie:

Hogeschool Rotterdam

studiemateriaal:

Aanbevolen: E.H. Gombrich (1995/2006), *The Story of Art*, Londen: Phaidon, zestiende en herziene druk (Nederlandse vertaling: *Eeuwige schoonheid*). Cursusboek van de leergang; Online artikelen en de powerpoints van de colleges (als dat niet in strijd is met de auteursrechten); Facultatieve literatuurlijst ter verdieping.

cursusgeld:

€ 250

'Moderne' componisten en muzikale parels

De drukte en stress van het moderne stadsleven horen we terug in de muziek van de 20ste eeuw. Wat zijn de belangrijkste kenmerken, hoe klonk dat en wie waren de belangrijkste 'moderne' componisten? Ontdek het in het vijfde deel van de leergang 'Geschiedenis van de klassieke muziek'.

Nieuwe muziektheorieën

Er ontwikkelt zich een grotere en complexere rol voor ritme. Waar in de romantiek de viool met z'n hartstochtelijke geluid centraal stond, krijgen in de 20ste eeuw percussie en blazers meer aandacht. De muziek keert zich weer af van de emotie en heeft steeds vaker een mathematische basis waarbij allerlei nieuwe muziektheorieën worden ontwikkeld. De meest beruchte nieuwe muziektheorie is de 'atonale' twaalftoonstechniek van Arnold Schönberg en de Tweede Weense School. Atonale muziek is de typisch moderne zoektocht naar een nieuwe ordening nadat de traditionele ordening z'n betekenis had verloren.

Deze cursus is onderdeel van de leergang 'Geschiedenis van de klassieke muziek'

In de achtdelige cursus besteed Joop van Velzen ook aandacht aan de *musique concrète* en de rol van toeval in de muziek. Zo worden alledaagse geluiden verwerkt in geluidscollages. Tot slot eindigt de cursus met een overzicht van de belangrijkste 'moderne' componisten uit de verschillende werelddelen, met van tijd tot tijd indrukwekkende muzikale parels van zowel componisten als componistes.

docent:	Joop van Velzen MSc MA, muziekhistoricus
cursusdata:	8, 15 en 29 oktober, 5, 12, 19 en 26 november; 3 december 2025 (8)
tijd:	Woensdag, 15:15 – 17:00 uur
locatie:	Hogeschool Rotterdam
studiemateriaal:	Na elk college ontvangen de deelnemers een digitaal PDF-document van de presentatie, alle beeld- en geluidsfragmenten en een legenda hiervan, met verwijzing naar componist, compositie én uitvoerenden.
cursusgeld:	€ 280

Kunst en muziek in zes steden

Otto Dix,
middenpaneel
*Triptiek van de
grote stad*, 1928.

Deze cursus bestaat uit zes verschillende verhalen uit zes verschillende periodes in zes verschillende steden, waarin de kunst en cultuur op dat moment het meest interessant was. Het zijn de plekken waar kunstenaars massaal naartoe trokken, elkaar inspireerden en dat in een samenleving waarin van alles gebeurde.

Van Berlijn...

Josée Claassen illustreert de periodes aan de hand van bekende liedjes. Als eerste: *Ich hab noch einen Koffer in Berlin*. In de 'goldener Zwanziger' werd in Berlijn het leven gevierd alsof het de

laatste dag was. Met *Brussel was toen nog een bruisende stad* gaan we terug naar het moment dat Brussel Parijs naar de kroon stak als kunstmetropool. En *Aan de Amsterdamse grachten* was de tijd waarin jonge kunstenaars met hun kunst niets anders wilden uitdrukken dan de kunst zelf.

...tot aan New York

Avant-garde kunstenaars bekleedden nog hoge posities in de culturele sector ten tijde van *Back in the USSR*. *Il est cinq heures, Paris s'éveille* brengt ons naar Parijs dat als een magneet buitenlandse kunstenaars uit heel Europa aantrok. En tot slot: *New York, New York*. Na de *Armory Show* veroverden de 'drip paintings' van Jackson Pollock, de pop-art van Roy Lichtenstein en de verstilde beelden van Edward Hopper, de wereld.

Deze cursus is eerder in Amersfoort gegeven.

docent:

Drs. Josée Claassen, kunsthistorica, gespecialiseerd in lezingen over beeldende kunst in combinatie met muziek.

cursusdata:

6, 13 en 27 oktober; 3, 10 en 17 november 2025 (6)

tijd:

Maandag, 13:15 – 15:00 uur

locatie:

Hogeschool Rotterdam

cursusgeld:

€ 220

De vele geheimen van Jan en Hubert van Eyck

Nazi-roofkunst: het Gentse altaarstuk van het Lam Gods in 1945 teruggevonden in een zoutmijn te Altaussee (bron: Wikicommons)

Wie waren de schilders Jan en Hubert van Eyck? Welke schildertechnieken gebruikten ze? Wat is de inhoudelijke betekenis van hun werk? En welke geheimen en raadsels zijn er met hun werken verbonden? Ontdek het in deze cursus.

Geheime missies

Het fenomeen 'Van Eyck' is immens complex en omgeven met talloze vragen.

Was er inderdaad een schilderbroer? Was

Jan van Eyck echt de uitvinder van de olieverf? Wat is waar en onwaar van de vele interpretaties en mystificaties over het Gentse altaarstuk van het Lam Gods? Heeft de recente restauratie van het altaarstuk inderdaad nieuwe feiten opgeleverd, of zijn die eerder *wishful thinking*? Was Van Eyck aanvankelijk boekverluchter? Waarom werd hij op geheime missies gestuurd door de hertog van Bourgondië? En waarom was Adolf Hitler gefascineerd door het altaarstuk, dat hij liet transporteren naar het Beierse sprookjesslot Neuschwanstein vanwaar het in een zoutmijn terecht kwam en bijna werd opgeblazen met andere Nazi-roofkunst?

Pim Brinkman geeft in zes colleges antwoord op al deze vragen. Ook gaat hij uitgebreid in op de schildertechnieken en schildermaterialen van Van Eyck. Uiteindelijk ontstaat er een beeld van Van Eyck, waaruit zal blijken dat het een wonder is dat het Gentse altaarstuk van het Lam Gods überhaupt nog bestaat!

docent:

Dr. Pim Brinkman is een Van Eyck-kenner. Hij heeft honderden verffragmenten van het Lam Gods chemisch-analytisch kunnen onderzoeken. In zijn proefschrift *Het geheim van Van Eyck* (promotor Ernst van de Wetering en Anton Boschloo) trekt hij conclusies over Van Eyck als uitvinder van de olieverf. Hij was wetenschappelijk medewerker aan de Universiteit Leiden en is emeritus lector Monumentenzorg/Erfgoed. Hij geeft cultuurlezingen en -cursussen.

cursusdata:

30 september; 7, 14 en 28 oktober; 4 en 11 november 2025 (6)

tijd:

Dinsdag, 11:15 – 13:00 uur

locatie:

Hogeschool Rotterdam. Let op: het laatste college is een excursie naar een museum

studiemateriaal:

Standaardwerken over Van Eyck zijn: Elisabeth Dhanens, Van Eyck, Antwerpen (Mercatorfonds) 1980; Pim Brinkman, Het geheim van Van Eyck, Zwolle (Waanders) 1993

cursusgeld:

€ 220 (in verband met excursie zijn er bijkomende kosten)

Amerika en migratie

Uitzetting, wervingscampagnes, het blokkeren van toegang. Amerika voert in 2,5 eeuw een palet aan migratieregels uit. Wat triggert het migratiebeleid in Amerika's geschiedenis?

Wisselend sentiment

“Gevaarlijke criminelen die de grens overkomen”, zegt de Amerikaanse president Trump. Toch is dit negatieve sentiment niet nieuw. Al in 1798 wordt in de Verenigde Staten de ‘Alien Act’

van kracht om vreemdelingen het land uit te zetten. In de 19^e eeuw vindt juist promotie plaats om het land te vullen en passeren wel tientallen miljoenen Europeanen het Vrijheidsbeeld in New York en stromen Aziaten binnen tijdens de ‘goudkoorts’. Begin 20ste eeuw komt de Amerikaanse overheid met harde uitsluitings- en quotaregels voor migranten, na de Tweede Wereldoorlog gaat de poort stapsgewijs open en in de 21ste eeuw lopen migratie en migratiediscussies in Amerika hoog op.

Al 250 jaar pakken migranten de route naar Amerika, op zoek naar economische kansen, religieuze en politieke vrijheid of om geopolitieke redenen. Legaal of illegaal hopen zij op een nieuw leven. Tanja Groenendijk-de Vos bespreekt in vier colleges het fluctuerende Amerikaanse migratiebeleid wat bepaalt wie in het land welkom is en wie niet.

docent: Tanja Groenendijk-de Vos MA is North-Americanist, cum laude afgestudeerd. Geeft lezingen en colleges over het Amerikaanse politieke systeem, verkiezingen, het Supreme Court en US businesscultuur. Ze is bestuurslid bij de Atlantische Onderwijscommissie en vrijwilliger bij het Milwaukee Voter Project om (bij Amerikaanse burgers) het kiezersbewustzijn te vergroten. Kijk voor meer informatie op: tanjagroenendijkdevos.nl

voorkennis: Tijdens de colleges worden korte Engelstalige videofragmenten getoond zonder ondertiteling. Deze worden vooraf dan wel achteraf geduid door de docent. Passieve kennis van de Engelse taal is aanbevolen.

cursusdata: 2, 9, 16 en 30 oktober 2025 (4)

tijd: Donderdag, 13:15 – 15:00 uur

locatie: Hogeschool Rotterdam

cursusgeld: € 150

De al eeuwen durende strijd van Oekraïne om zijn bestaan

Het Maidan-plein in Kyiv net voor de Russische inval 2022
© Karel Onwijn

Oekraïne heeft een bewogen geschiedenis. Momenteel staat zelfs zijn voortbestaan als onafhankelijke staat op het spel. Hoe is dat ontstaan? En wat is de politieke en culturele geschiedenis van het grootste land van Europa?

Russische en Europese invloedssferen

Al sinds de onafhankelijkheid van het land heeft Rusland het bestaansrecht van Oekraïne in twijfel getrokken. Vanaf 2014, en zeker sinds 2022, probeert

Rusland het land met geweld aan zich te onderwerpen. Toch kent Oekraïne een eigen taal, cultuur en geschiedenis die in vele opzichten sterk afwijken van die van Rusland. Oekraïne stond weliswaar lange tijd onder de Russische invloedssfeer, maar kent ook lange perioden met Europese invloeden. Onder meer door de overheersing van de Litouwers, de Polen en de Habsburgers.

In deze cursus maken we uitgebreid kennis met de politieke en culturele geschiedenis van Oekraïne, dat letterlijk 'land aan de grens' betekent. In zeven colleges vertelt Karel Onwijn over de Russische en Europese invloeden, over de grote Joodse minderheid die er tot de Tweede Wereldoorlog woonde en over de kortdurende eigen onafhankelijke Kozakkenstaat. Natuurlijk komen ook de huidige geopolitieke ontwikkelingen aan bod en is er oog voor de cultuurgeschiedenis inclusief literatuur, film en muziek.

docent:

Drs. Karel Onwijn is historicus, publicist en reisleider. Hij reist sinds eind jaren tachtig door de voormalige Sovjetrepublieken en was er jarenlang correspondent voor de Nederlandse en Belgische pers. Hij geeft ook colleges (HU, LU, Radboud) en interculturele trainingen (KIT) over deze landen. Hij schreef diverse boeken, waaronder Landenreeks Baltische landen, Ode aan Oekraïne, Standplaats Moskou en Dominicusreisgidsen. Zie ook: zesdecontinent.nl.

cursusdata:

5, 12, 19 en 26 november; 3, 10 en 17 december 2025 (7)

tijd:

Woensdag, 11:15 – 13:00 uur

locatie:

Hogeschool Rotterdam

studiemateriaal:

Tijdens de collegereeks worden wekelijks een aantal artikelen en boekfragmenten digitaal toegestuurd.

cursusgeld:

€ 250

Alledaagse economie

De economische wetenschap probeert menselijk gedrag en de gevolgen ervan beter te begrijpen. Economen richten zich daarbij op situaties waarin mensen keuzes maken. Maar staan die keuzes wel op zichzelf? En welke gevolgen heeft dat voor de maatschappij?

De invloed van keuzes

Hoe kiezen consumenten welke producten ze kopen? Op welke gronden bepalen werkgevers of ze mensen aannemen of

ontslaan? Waarom kiezen burgers voor een politieke partij en wat bepaalt de studiekeuze van tieners? De keuzes die mensen maken staan vaak niet op zichzelf. In veel gevallen worden ze beïnvloed door andere mensen. Tegelijk hebben ze op hun beurt ook vaak invloed op de keuzes die anderen maken. Deze afhankelijkheid en interactie tussen mensen kunnen tot verrassende uitkomsten leiden. Soms pakt dat voor de maatschappij heel goed uit, maar soms ook helemaal niet.

In vier colleges toont Robert Dur verschillende pakkende voorbeelden uit het alledaagse leven, waarmee hij een nieuw licht werpt op menselijk gedrag in de praktijk. Economische theorieën worden op een eenvoudige, maar ook krachtige manier uitgelegd. En er wordt in deze cursus een aantal theorieën getoetst met data uit de praktijk.

docent:

Prof. dr. Robert Dur is hoogleraar economie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Hij doet onderzoek naar de arbeidsmarkt en het gedrag van mensen in organisaties. Naast zijn onderzoek is professor Dur actief in alle fasen van het academisch onderwijs. Hij is voorzitter van de Koninklijke Vereniging voor de Staathuishoudkunde, de Nederlandse vereniging van economen die vorig jaar haar 175-jarige verjaardag vierde. Bij De Correspondent schrijft hij columns over economie en bij het Ministerie van Financiën is hij expert lid van de Commissie Beleidsevaluatie. Hij is research fellow van het Tinbergen Instituut, CESifo München, IZA Bonn en ROA Maastricht.

cursusdata:

6, 13, 20 en 27 november 2025 (4)

tijd:

Donderdag, 15:15 – 17:00 uur

locatie:

Hogeschool Rotterdam

studiemateriaal:

Engelstalige hoofdstukken van een te verschijnen boek worden gratis verstrekt.

cursusgeld:

€ 150

Persoonlijke portretten schrijven

Iedereen heeft een verhaal, maar hoe zet je dat op papier? Hoe krijgt een verhaal structuur en wat zorgt ervoor dat een lezer blijft lezen? In deze cursus helpen we u op weg.

Reflecties en inzichten

Aan de hand van persoonlijke schrijfopdrachten duikt u in de verschillende periodes van uw eigen leven en ontstaat er een stroom aan materiaal over uzelf.

Zit er een rode draad in? Welke portret-

ten komen naar boven? En welke vragen zou u ze willen stellen? Door als het ware in gesprek te gaan met uw eigen leven, komen reflecties en inzichten naar boven. Wat vertellen de opgeschreven woorden? Welk verlangen geeft het weer?

Met de verschillende korte schrijfopdrachten verzamelt u materiaal. Daarmee kunt u ontdekken welke vorm van schrijven bij u past. Bijvoorbeeld vanuit een herinnering, een zin of een beeld. Lasse van Strien snijdt in vier bijeenkomsten steeds een ander thema aan. De kindertijd en puberteit komen aan bod, en belangrijke personen, dromen en verlangens uit verschillende fases van het leven. Tijdens de cursus is er ook aandacht voor de basisrichtlijnen voor het schrijven van proza met als doel: de lezer vasthouden in uw eigen geschreven verhaal.

Deze cursus is eerder in Utrecht gegeven.

docent:

Lasse van Strien is afgestudeerd als schrijver aan de opleiding Creative Writing, ArtEZ, Hogeschool voor de Kunsten, met een eigen novelle. Sindsdien heeft ze haar eigen bedrijf als coach, trainer en docent creatief schrijven. Elke dag is ze bezig met de woorden om haar heen. De beelden die blijven hangen, de gevoelens, de gedachtes die langskomen op papier te krijgen. Ze werkt graag met mensen om hen het bijzondere gevoel van creatief schrijven te laten ervaren. Ze hecht waarde aan de vraag: wat zijn jouw woorden, wat zien jouw ogen wat een ander misschien niet ziet?

cursusdata:

26 november; 3 10 en 17 december 2025 (4)

tijd:

Woensdag, 13:15 – 15:30 uur

locatie:

Hogeschool Rotterdam

cursusgeld:

€ 185

Hoe ziet de toekomst van de zorg in Nederland eruit?

Hoe behandelen we obesitas? Hoe ontstaan gezondheidsverschillen en hoe behandelen we tegenwoordig acute leukemie en bloedstollingsziekten? In vijf medische colleges delen vijf toponderzoekers de laatste ontwikkelingen in diagnostiek en behandeling binnen het Erasmus MC.

Gezondheidsvraagstukken

Als universitair medisch centrum levert het Erasmus MC een belangrijke bijdrage aan hoe bepaalde aandoeningen kunnen worden voorkomen en genezen. Ook speelt het een belangrijke rol in het bevorderen van een gezonde levensloop. De toegankelijkheid van zorg, duurzaamheidsvraagstukken en het bevorderen van een gezonde leefomgeving staan hierbij centraal.

In deze cursus introduceert Ivo Touw vijf gerenommeerde onderzoekers van het Erasmus MC. Professor Sleijfer, voorzitter RvB en decaan Erasmus MC gaat in op de toekomst en betekenis van academisch onderzoek, onderwijs en de zorg in Nederland, professor van Rossum bespreekt de aanpak van obesitas en professor Delwel deelt nieuwe inzichten in de biologie van acute myeloïde leukemie en hun betekenis voor behandeling. Professor Burdorf gaat in op de vraag: hoe maken we Rotterdam gezonder? En tot slot neemt professor Leebeek ons mee in de wereld van de bloedstolling en de nieuwste ontwikkelingen in de behandeling van aangeboren bloedingsziekten.

docenten:

Moderator: prof. dr. Ivo Touw, aandachtsgebied beenmergfalen en leukemie; prof. dr. Stefan Sleijfer, internist-oncoloog, voorzitter Raad van Bestuur en decaan Erasmus MC; prof. dr. Liesbeth van Rossum, internist-endocrinoloog, aandachtsgebied obesitas en biologische stress; prof. dr. ir. Lex Burdorf, epidemioloog en hoogleraar maatschappelijke gezondheidszorg; prof. dr. Ruud Delwel, hoogleraar moleculaire biologie van leukemie; prof. dr. Frank Leebeek, hematoloog en afdelingshoofd Hematologie, aandachtsgebied bloedstolling

cursusdata:

tijd:

29 oktober; 5, 12, 19 en 26 november 2025 (5)
Woensdag, 15:15 – 17:00 uur. **Let op:** het college van 29 oktober 2025 is van 16:15 – 18:00 uur.

locatie:

Debatpodium Arminius, Rotterdam

studiemateriaal:

Na afloop van het college worden de PowerPointpresentaties gedeeld.

cursusgeld:

€ 185

Redelijk en onredelijk denken

Arnold Ziegelaar,
huis in de ruimte.
(2008)

Hoe ontstaan conflicten over waarheid?
Hoe worden onwaarheid, leugen en dwaling
dominant? Deze cursus biedt een goede basis
om beter over waarheid, kennis en weten-
schap te kunnen denken.

Leugen en waarheid

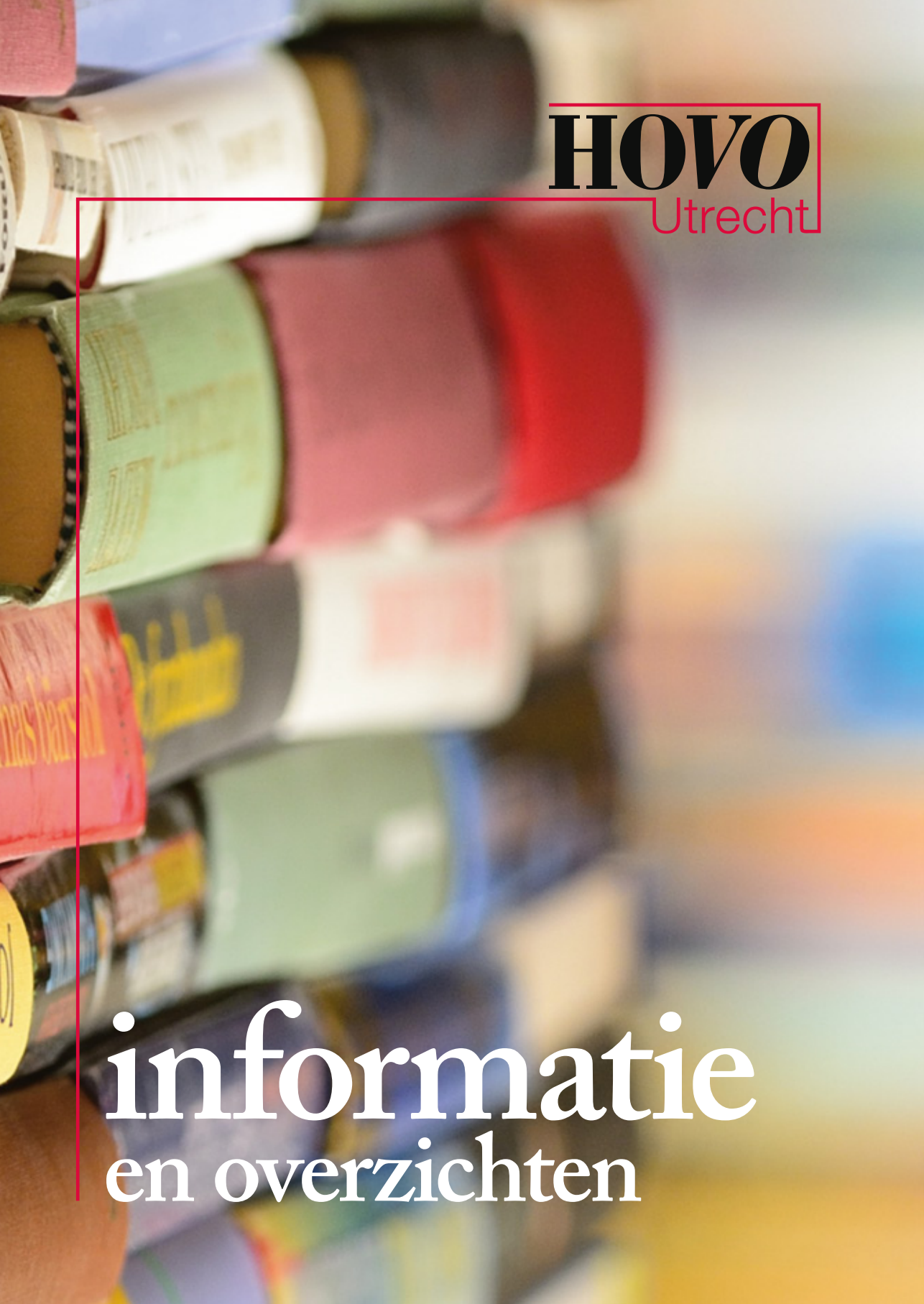
In de hedendaagse cultuur lijken waarheid
en kennis onder druk te staan. Leugen en
waarheid zijn vaak moeilijk te onderscheiden
in de kakofonie van opvattingen die over ons
wordt uitgestort. En ook dat onderscheid
lijkt minder belangrijk te worden. Dus wat
bedoelen we met 'waarheid' en 'kennis'?
En welke overwegingen kunnen ons begrip
hiervan verduidelijken?

In zeven colleges vertelt Arnold Ziegelaar
aan de hand van filosofen als Aristoteles,
Kant en Popper, wat waarheid is, hoe conflicten over waarheid ontstaan en
hoe leugens en fouten de overhand kunnen krijgen. De bronnen van kennis
zoals waarneming, inductie, logische deductie en abductie, komen aan bod.
En de regels hiervan aan de hand van logica en argumentatieleer. Ons denken
is vaak niet perfect en verkeert geregeld in cognitieve onzekerheid. Hoe
kan het dat ons denken stukloopt op drogredenen, die soms het enige zijn
waarover we lijken te beschikken? Tot slot wordt gekeken naar de aard van
wetenschap en begrippen zoals verificatie, falsificatie, natuurwet, causaliteit,
bewijs en verklaring.

-
- docent:** Drs. Arnold Ziegelaar is filosoof, docent en beeldend kunstenaar. Hij publiceerde artikelen en boeken. Hij doet promotieonderzoek over de grondvraag van de metafysica. Meer informatie: arnoldziegelaar.nl
- cursusdata:** 18 en 25 november; 2, 9 en 16 december 2025; 6 en 13 januari 2026 (7)
- tijd:** Dinsdag, 13:15 – 15:00 uur
- locatie:** Hogeschool Rotterdam
- studiemateriaal:** Syllabus is beschikbaar tegen een meerprijs.
- cursusgeld:** € 250

[illegible]

HVO
Utrecht

informatie
en overzichten

LEERGANGEN 2025

De leergangen van HOVO Utrecht bestaan uit een serie cursussen rondom een thema of meerdere disciplines. Deze cursussen worden verspreid gegeven over meerdere semesters of cursusjaren. Uiteraard is het ook mogelijk om een cursus die deel uitmaakt van een leergang als losse cursus te volgen.

LEERGANGEN IN UTRECHT

■ GESCHIEDENIS

'Geschiedenis van de oudheid' – van Mesopotamië tot het Romeinse Rijk – zesdelig

drs. Jona lendering | Dag en tijd wisselt

Sept-nov 2024 *De Grieken steeds weer anders*

Feb-apr 2025 *Het Romeinse Rijk*

Juli 2025 *De Romeinen in Nederland*

Sept-nov 2025 Het ontstaan van het monotheïsme (zie pag. 10)

Feb-apr 2026 Oudheidkunde

Juli 2026 Mesopotamië

■ KUNST EN CULTUUR

'Geschiedenis van de architectuur, stedenbouw en landinrichting' – vierdelig

drs. Irmgard van Koningsbruggen | Donderdag, 11:00 - 12:45 uur

Sept-okt 2024 *Deel 1: Middeleeuwen 500-1500*

Sept-nov 2025 *Deel 2: Architectuurgeschiedenis van de vroegmoderne tijd (15^e tot 18^e eeuw) (zie pag. 16)*

Sept-nov 2026 *Deel 3: 19^e eeuw - 1750-1940*

Okt-nov 2027 *Deel 4: 20^e eeuw - 1940-2020*

'Kunst- en cultuurgeschiedenis' – Het verhaal van de kunst – achtdelig

dr. Kathleen Nieuwenhuisen | Dinsdag, 11:00 - 12:45 uur

Febr-apr 2023 *Deel 1: Vanuit de grotten naar Byzantium. Kunst van de prehistorie, Egyptenaren, oude Grieken, Romeinen, vroege christenen en Byzantijnen.*

Sept-nov 2023 *Deel 2: Kunst van de 'duistere' middeleeuwen. Een periode van vernieuwing in Europa (5e tot 11e eeuw)*

Febr-apr 2024 *Deel 3: De kunst van heersers: kerk, adel en vermogende burgers. Over romaanse, gotische en vroege renaissance kunst in Europa (11^e tot 15^e eeuw)*

Sept-nov 2024 *Deel 4: Het toppunt bereikt. Over kunst van de hoge renaissance in Toscane, Rome, Venetië, Noord-Italië, Duitsland en de Nederlanden (16^e eeuw)*

Febr-apr 2025 *Deel 5: Crisis in de kunst!? Over kunst van maniëristen, protestanten en katholieken in Europa en Holland (16^e en 17^e eeuw)*

Sept-nov 2025 *Deel 6A: Spektakel, revolutie en rede deel 1. Italiaanse en Spaanse barok, Vlaamse schilderkunst en Hollandse genreschilderkunst (1600-1700) (zie pag. 14)*

Febr-apr 2026 *Deel 6B: Spektakel, revolutie en rede deel 2. Rococo, verlichting en neoclassicisme (1700-1800)*

Sept-nov 2026 *Deel 7: Permanente revolutie. De wording van de vroegmoderne kunst in de 19^e eeuw*

Febr-apr 2027 *Deel 8.1: De triomf van het (post)modernisme. Kunst in Europa en Amerika (1900-1945)*

Sept-nov 2027 *Deel 8.2: De triomf van het (post)modernisme. Kunst in Europa en Amerika (1945-2021)*

■ MENS- EN MAATSCHAPPIJWETENSCHAPPEN

'De Russische ziel': Nationalisme in Rusland – ofwel de tragedie van een volk – vierdelig

dr. Rieke Leenders | Woensdag, 13:15 - 15:00 uur

Okt-nov 2023 *Deel 1: De 'Russische ziel' 1700-1850: Nationalisme in Rusland*

Okt-nov 2024 *Deel 2: De 'Russische ziel' 1850-1917: Nationalisme in Rusland*

Okt-nov 2025 *Deel 3: De 'Russische ziel' 1917-1991: Nationalisme in Rusland (zie pag. 19)*

Okt-nov 2026 *Deel 4: De 'Russische ziel' na 1991: Nationalisme in Rusland*

■ NATUURWETENSCHAPPEN EN GENEESKUNDE

'Weerkunde' – meerdelig | drs. Rob Groenland | Woensdag, 13:15 – 15:00 uur

Najaar 2024 *Deel 1: Het ontrafelen van de weerkunde*

Voorjaar 2025 *Deel 2: Het ontrafelen van de weerkunde - vervolg*

Najaar 2025 *Deel 3: Klimaatverandering (zie pag. 22)*

Voorjaar 2026 *Deel 4: Chaostheorie*

Najaar 2026 *Deel 5: Extreem weer*

Voorjaar 2027 *Deel 6: Oceanografie 1*

Najaar 2027 *Deel 7: Oceanografie 2*

■ WIJSBEGEERTE

'De mens als vraag naar de mens': Denkers tussen humanisme en religie in de westerse cultuurgeschiedenis' – zesdelig | prof.dr. Laurens ten Kate | Donderdag, 13:15 - 15:00 uur

Nov-jan 2022/23 *Deel 1: Van Mozes naar Efraïm de Syriër*

Nov-jan 2023/24 *Deel 2: Van Augustinus naar Averroës*

Nov-jan 2024/25 *Deel 3: Van Maimonides naar Palamas*

Nov-jan 2025/26 *Deel 4: Van Erasmus naar Schleiermacher (zie pag. 27)*

Nov-jan 2026/27 *Deel 5: Van Kierkegaard naar Buber*

Nov-jan 2027/28 *Deel 6: Van Bultmann naar Moltmann*

'Geschiedenis van de filosofie' – vierdelig | dr. Maarten van Houte, prof. dr. Johannes van Ophuijsen, prof. dr. Teun Tieleman en prof. dr. Paul Ziche | Dag en tijd wisselt

Voorjaar 2023 *Deel 1: Filosofie van de klassieke oudheid*

Voorjaar 2024 *Deel 2: Filosofie in middeleeuwen en renaissance*

Voorjaar 2025 *Deel 3: Vroegmoderne filosofie (zeventiende - achttiende eeuw)*

Voorjaar 2026 *Deel 4: Moderne en hedendaagse filosofie*

'Philosophy of mind' – driedelig | Robert Keurntjes MA | Maandag, 13:15 - 15:00 uur

Febr-apr 2024 *Deel 1: 'Bewustzijn', een filosofische kwestie*

Febr-apr 2025 *Deel 2: Persoonlijke identiteit: wat maakt mij tot 'persoon' en dat ik na verloop van tijd nog kan zeggen dat ik dezelfde persoon ben*

Febr-apr 2026 *Deel 3: Vrije wil*

LEERGANGEN IN NIJMEGEN

■ KUNST EN CULTUUR

'Kunst- en cultuurgeschiedenis – Het verhaal van de kunst' – achtdelig | dr. Kathleen

Nieuwenhuisen | Maandag, 10:30 – 12:15 uur

- Sept-nov 2024 Deel 1: Vanuit de grotten naar Byzantium. Kunst van de prehistorie, Egyptenaren, oude Grieken, Romeinen, vroege christenen en Byzantijnen.*
- Febr-apr 2025 Deel 2: Kunst van de 'duistere' middeleeuwen. Een periode van vernieuwing in Europa (vijfde tot elfde eeuw)*
- Sept-nov 2025 Deel 3: De kunst van heersers: kerk, adel en vermogende burgers. Over romaanse, gotische en vroege renaissancekunst in Europa (elfde tot vijftiende eeuw) (zie pag. 39)*
- Febr-apr 2026 Deel 4: Het toppunt bereikt. Over kunst van de hoge renaissance in Toscane, Rome, Venetië, Noord-Italië, Duitsland en de Nederlanden (zestiende eeuw)*
- Sep-nov 2026 Deel 5: Crisis in de kunst! Over kunst van maniëristen, protestanten en katholieken in Europa en Holland (zestiende en zeventiende eeuw)*
- Febr-apr 2027 Deel 6A: Spektakel, revolutie en rede deel 1. Italiaanse en Spaanse barok, Vlaamse schilderkunst en Hollandse genreschilderkunst (1600-1700)*
- Sep-nov 2027 Deel 6B: Spektakel, revolutie en rede deel 2. Rococo, verlichting en neoclassicisme (1700-1800)*
- Febr-apr 2028 Deel 7: Permanente revolutie. De wording van de vroegmoderne kunst in de negentiende eeuw*
- Sept-nov 2028 Deel 8.1: De triomf van het (post)modernisme. Kunst in Europa en Amerika (1900-1945)*
- Febr-apr 2029 Deel 8.2: De triomf van het (post)modernisme. Kunst in Europa en Amerika (1945-2021)*

'Geschiedenis van de klassieke muziek' – vijfdelig

Joop van Velzen, MSc MA | Dinsdag, 10:30 – 12:15 uur

- Febr-apr 2024 Deel 1: Van de oudheid, via Mesopotamië en Egypte t/m de middeleeuwen*
- Okt-nov 2024 Deel 2: Renaissance, barok en rococo*
- Febr-mrt 2025 Deel 3: Classicisme en de romantiek*
- Okt-nov 2025 Deel 4: Muziek uit de late romantiek, het impressionisme en expressionisme (zie pag. 40)*
- Febr-mrt 2026 Deel 5: Moderne klassieke muziek (muziek in de twintigste en eenentwintigste eeuw)*

LEERGANGEN IN ROTTERDAM

■ GESCHIEDENIS

'Geschiedenis van de oudheid' – van Mesopotamië tot het Romeinse Rijk – zesdelig

drs. Jona lendering | Dag en tijd wisselt

Feb-apr 2025	<i>De Grieken, steeds weer anders</i>
Sep-nov 2025	Het Romeinse Rijk (zie pag. 48)
Feb-apr 2026	De Romeinen in Nederland
Sep-nov 2026	Het ontstaan van het monotheïsme
Feb-apr 2027	Oudheidkunde
Juli 2027	Mesopotamië

■ KUNST EN CULTUUR

'Geschiedenis van de klassieke muziek' – vijfdelig

Joop van Velzen MSc MA | Woensdag, 15:15 – 17:00 uur

Okt-nov 2023	<i>Deel 1: De geschiedenis van de klassieke muziek; Van de oudheid, via Mesopotamië en Egypte t/m de middeleeuwen</i>
Febr-mrt 2024	<i>Deel 2: De geschiedenis van de klassieke muziek; renaissance, barok en rococo</i>
Okt-nov 2024	<i>Deel 3: De geschiedenis van de klassieke muziek; Classicisme en de romantiek</i>
Febr-mrt 2025	<i>Deel 4: De geschiedenis van de klassieke muziek; Naar een nieuwe tijd. (Muziek in het impressionisme en expressionisme)</i>
Okt-nov 2025	<i>Deel 5: 'Moderne' componisten en muzikale parels (zie pag. 51)</i>

'Kunst- en cultuurgeschiedenis – Het verhaal van de kunst' – achtdelig

dr. Kathleen Nieuwenhuisen | Vrijdag, 13:15 – 15:00 uur

Okt-nov 2023	<i>Deel 1: Vanuit de grotten naar Byzantium. Kunst van de prehistorie, Egyptenaren, oude Grieken, Romeinen, vroege christenen en Byzantijnen</i>
Febr-mrt 2024	<i>Deel 2: Kunst van de 'duistere' middeleeuwen. Een periode van vernieuwing in Europa (vijfde tot elfde eeuw)</i>
Okt-nov 2024	<i>Deel 3: De kunst van heersers: kerk, adel en vermogende burgers. Over romaanse, gotische en vroege renaissancekunst in Europa (elfde tot vijftiende eeuw)</i>
Mrt-apr 2025	<i>Deel 4: Het toppunt bereikt. Over kunst van de hoge renaissance in Toscane, Rome, Venetië, Noord-Italië, Duitsland en de Nederlanden (zestiende eeuw)</i>
Okt-nov 2025	<i>Deel 5: Crisis in de kunst! Over kunst van maniëristen, protestanten en katholieken in Europa en Holland (zestiende en zeventiende eeuw) (zie pag. 50)</i>
Feb-apr 2026	<i>Deel 6A: Spektakel, revolutie en rede deel 1. Italiaanse en Spaanse barok, Vlaamse schilderkunst en Hollandse genreschilderkunst (1600-1700)</i>
Okt-nov 2026	<i>Deel 6B: Spektakel, revolutie en rede deel 2. Rococo, verlichting en neoclassicisme (1700-1800)</i>
Mrt-apr 2027	<i>Deel 7: Permanente revolutie. De wording van de vroegmoderne kunst in de negentiende eeuw</i>
Okt-nov 2027	<i>Deel 8.1: De triomf van het (post)modernisme. Kunst in Europa en Amerika (1900-1945)</i>
Feb-apr 2028	<i>Deel 8.2: De triomf van het (post)modernisme. Kunst in Europa en Amerika (1945-2021)</i>

'De mens als vraag naar de mens: Denkers tussen humanisme en religie in de westerse cultuurgeschiedenis' – zesdelig | prof. dr. Laurens ten Kate | Woensdag, 13:15 – 15:00 uur

Febr-apr 2024 Deel 1: Van Mozes naar Efraïm de Syriër

Febr-apr 2025 Deel 2: Van Augustinus naar Averroës

Febr-apr 2026 Deel 3: Van Maimonides naar Palamas

Febr-apr 2027 Deel 4: Van Erasmus naar Schleiermacher

Febr-apr 2028 Deel 5: Van Kierkegaard naar Buber

Febr-apr 2029 Deel 6: Van Bultmann naar Moltmann

'Philosophy of mind' – driedelig | Robert Keurntjes MA | Donderdag 13.15 – 15.00 uur

Febr-apr 2025 Deel 1: 'Bewustzijn', een filosofische kwestie

Febr-apr 2026 Deel 2: Persoonlijke identiteit: wat maakt mij tot 'persoon' en dat ik na verloop van tijd nog kan zeggen dat ik dezelfde persoon ben

Febr-apr 2027 Deel 3: Vrije wil

DOCENTEN IN HET NAJAARSPROGRAMMA 2025

A

Aalst, dr. Irina van
(3G5 330, pag. 38)

B

Bijkerk, drs. Rein
(4G5 340, pag. 49)

Boele, dr. Otto
(1M5 312, pag. 19)

Bokern, Frank
(3G5 330, pag. 38)

Brinkman, dr. Pim
(1K5 309, pag. 17; 4K5 344, pag. 53)

Broekhoven, dr. Remko van
(1W5 322, pag. 28)

Brouwer, dr. Sander
(1M5 312, pag. 19)

Buitelaar, dr. Piet
(1M5 314, pag. 20)

Burdorf, prof.dr.ir. Lex
(4N5 349, pag. 58)

C

Claassen, drs. Josée
(4K5 343, pag. 52)

D

Delwel, prof. dr. Ruud
(4N5 349, pag. 58)

Doedens, dr. Anne
(1G5 304, pag. 11)

Dolen, drs. Hein van
(2K5 325, pag. 32)

Dunk, dr. Thomas von der
(2G5 324, pag. 31)

Dur, prof. dr. Robert
(4M5 347, pag. 56)

E

Ewijk, dr. Peter van
(2M5 326, pag. 33)

G

Groenendijk-de Vos MA, Tanja
(4M5 345, pag. 54)

Groenland, drs. Rob
(1N5 316, pag. 22)

H

Helmerts, dr. Rutger
(1M5 312, pag. 19)

Heywegen, Gerlinda
(3M5 334, pag. 42)

Houtum, prof. dr. Henk van
(3M5 333, pag. 41)

J

Jongen, dr. Ludo
(1G5 306, pag. 13)

K

Kate, prof. dr. Laurens ten
(1W5 321, pag. 27)

Kerkhof, dr. Alexia
(4G5 338, pag. 47)

Keurttjes MA, Robert
(3W5 336, pag. 44)

Koningsbruggen, drs. Irmgard van
(1K5 309, pag. 16)

Kurstjens MA, ing. Paul
(3G5 330, pag. 38)

L

Laar, prof. dr. Paul van der
(4G5 337, pag. 46)

Lamers, prof. dr. Henny
(1N5 319, pag. 25)

Leebeek, prof. dr. Frank
(4N5 349, pag. 58)

Leenders, dr. Rieke
(1M5 312, pag. 19)

Leenstra, prof. dr. Sieger
(1N5 318, pag. 24)

Lendering, drs. Jona
(1G5 303, pag. 10; 4G5 339, pag. 48)

Licht, dr. Ruud
(2N5 327, pag. 34)

Lutters, drs. Flore
(0W5 302, pag. 7)

M

Mulder, Liek
(1G5 304, pag. 11)

N

Nieuwenhuisen, dr. Kathleen
(1K5 307, pag. 14; 3K5 331, pag. 39;
4K5 341, pag. 50)

O

Onwijn, drs. Karel
(0M5 301, pag. 6; 1K5 308, pag. 15;
4M5 346, pag. 55)

P

Pijpers, dr. Jeffrey
(1K5 310, pag. 18)

R

Rossum, prof. dr. Liesbeth van
(4N5 349, pag. 58)

S

Schoor, Marcel van der
(3N5 335, pag. 43)

Schuurman, dr. Paul
(1W5 320, pag. 26)

Sijs, prof. dr. Nicoline van der
(1M5 315, pag. 21)

Sleijfer, prof. dr. Stefan
(4N5 349, pag. 58)

Smits, Dick
(3M5 334, pag. 42)

Stolk MSc, dr. Leo
(1N5 317, pag. 23)

Strien, Lasse van
(4M5 348, pag. 57)

T

Touw, prof. dr. Ivo
(4N5 349, pag. 58)

V

Velzen MSc MA, Joop van
(3K5 332, pag. 40; 4K5 342, pag. 51)

Vliet, dr. Kai van
(1G5 305, pag. 12)

Vogelzang, dr. Fred
(2G5 323, pag. 30)

W

Waegemans, prof. dr. Emmanuel
(1M5 312, pag. 19)

Woudstra, ir. Ad
(2N5 328, pag. 35)

Z

Ziegelaar, drs. Arnold
(2W5 329, pag. 36; 4W5 350, pag. 59)

STICHTING VRIENDEN
VAN HOVO UTRECHT

Stichting Vrienden van HOVO Utrecht ondersteunt het werk van HOVO Utrecht en behartigt de belangen van de cursisten, onder andere door vertegenwoordiging in het bestuur van HOVO Utrecht en deelname aan de programmacommissie.

Door het jaar heen organiseren wij verschillende activiteiten:

- Omstreeks januari: de Vriendenmiddag voor donateurs en vrijwilligers. Een lezing over een wetenschappelijk, cultureel of historisch onderwerp, gevolgd door een gezellig samenzijn.
- In het voorjaar: een (dag)excursie voor Vrienden en introducé(e)s: per touringcar naar een belangwekkende tentoonstelling of activiteit in Nederland, Duitsland of België.
- In het najaar: een documentaire voor Vrienden en introducé(e)s.

Actuele informatie kunt u vinden op onze website www.vriendenhovoutrecht.nl. U kunt donateur worden voor € 15,- (of meer). Als Vriend van HOVO Utrecht kunt u deelnemen aan de activiteiten die de stichting organiseert. Aanmelding nieuwe donateurs en hernieuwing bestaande donateurs: bij voorkeur via onze website, of door inzending van het onderstaande formulier.

U kunt ook een overschrijving doen naar rekening NL77 RABO 0136 1112 03 ten name van Vrienden HOVO Utrecht. Vermeld daarbij altijd doel, jaar en naam! Wij zijn u erg dankbaar voor uw steun aan de organisatie.

Engelien Verhoeff, secretaris.

Inlichtingen: verhoeff@zonnet.nl

AANMELDING / BETALING DONATIE 2025

Ondergetekende machtigt hierbij de Stichting Vrienden van HOVO Utrecht om éénmalig een bijdrage van € (minimaal € 15,-) voor het kalenderjaar 2025 af te schrijven van:

IBAN: N L 0

☐ Dhr. ☐ Mw. Voorletters: Naam:

Adres:

Postcode: Plaats:

Telefoon: _____ E-mail: _____

Datum: _____ Handtekening: _____

Opsturen aan: Vrienden van HOVO Utrecht, t.a.v. dhr. G. van Berkel, Muisbroekseweg 27,
3381 KM Giessenburg of mailen naar vriendenhovoutrecht@gmail.com

OVER HOVO UTRECHT

HOVO Utrecht is een onderwijsinstelling die kennis voor een leven lang inspireren biedt. Het onderwijs is op hbo- en universitair niveau en wordt gegeven in samenwerking met de partnerinstellingen Universiteit Utrecht en Hogeschool Utrecht. Daarnaast werkt HOVO Utrecht met de Hogeschool Rotterdam samen voor de onderwijslocaties in Rotterdam. Wilt u een nieuw vakgebied ontdekken, specifieke wetenschappelijke kennis opfrissen of de nieuwste ontwikkelingen in uw eigen vakgebied bijhouden? Dan zijn onze cursussen interessant voor u. Onderwerpen lopen uiteen van filosofie en kunstgeschiedenis tot de laatste ontwikkelingen in het klimaatonderzoek. Het cursusaanbod en de onderwijsstijl worden afgestemd op de interesses, kennis en ervaring van de cursisten, op zowel wetenschappelijk als maatschappelijk gebied. HOVO Utrecht is georganiseerd als een zelfstandige stichting, zonder winstoogmerk.

WIE ZIJN WIJ?

HET BUREAU

Drs. Robert Kerst | Directeur | r.kerst@uu.nl

Irene Plattje | Operationeel manager | i.k.j.plattje@uu.nl

Sara Pot MSc | Onderwijscoördinator | s.j.pot@uu.nl

HET BESTUUR

Het bestuur van HOVO Utrecht is eindverantwoordelijk voor de organisatie en bepaalt de koers en visie. Het bestuur bestaat uit een voorzitter, een penningmeester en een algemeen bestuurslid. De voorzitter en penningmeester komen vanuit de partnerinstellingen, de Universiteit Utrecht en de Hogeschool Utrecht. Het algemeen bestuurslid vertegenwoordigt de Stichting Vrienden van HOVO Utrecht. Het bestuur bestaat uit:

- Prof. mr. dr. Bald de Vries (voorzitter)
- René Versteegh (penningmeester)
- Joke Dinklage namens de Stichting Vrienden van HOVO (lid)

DE PROGRAMMACOMMISSIES

HOVO Utrecht wordt bijgestaan door verschillende wetenschappers en docenten die samenkomen in een programmacommissie. De taken en bevoegdheden van de programmacommissie omvatten onder meer het aanreiken van namen van docenten die een cursus voor HOVO Utrecht willen verzorgen. Ook beoordelen ze bij de totstandkoming van het cursusaanbod of aan de eisen van pluriformiteit en kwaliteit van het cursusaanbod is voldaan en het gevraagd en ongevraagd adviseren over de kwaliteit van het cursusaanbod, mede op basis van de evaluaties.

HOVO NEDERLAND

HOVO Nederland is de landelijke vereniging van HOVO-instellingen. HOVO Nederland heeft tot doel deze instellingen te ondersteunen bij het bevorderen van hoger onderwijs voor ouderen in Nederland. Zie de website van HOVO Nederland: www.hovonederland.nl.

PRAKTISCHE INFORMATIE

AANMELDEN EN BETALEN

Op de website van HOVO Utrecht vindt u het volledige en actuele cursusaanbod. Aanmelden kan hier eenvoudig middels twee stappen:

1. Ga naar het cursusaanbod op onze website en kies een cursus van uw voorkeur uit. Op de pagina van de cursus vindt u rechts een knop waar u zich kunt aanmelden.
2. Voor het afrekenen is een account bij HOVO Utrecht noodzakelijk. Meldt u zich voor de eerste keer aan voor een programma bij HOVO Utrecht? Maak dan eerst een nieuw account aan via Mijn HOVO. Vergeet u vervolgens niet aan te melden voor de cursus (zie stap 1). Heeft u al een account? Dan kunt u zich aanmelden via de knop “klik hier om in te loggen”.

U krijgt na uw aanmelding voor de cursus een bevestiging per mail toegestuurd. Tijdens het aanmelden heeft u de mogelijkheid te kiezen voor het afgeven van een eenmalige automatische incasso of voor het overmaken van het cursusgeld. Let op: wanneer u het cursusgeld overmaakt bent u pas ingeschreven zodra het cursusgeld, inclusief 10,00 euro administratiekosten, is ontvangen bij HOVO Utrecht. Op uw account wordt de status van de betaling bijgehouden. U kunt het cursusgeld overmaken naar NL33 INGB 0000 1055 44 t.n.v. HOVO Utrecht, onder vermelding van het cursusnummer en uw naam. Uiterlijk 5 dagen voor aanvang van de cursus ontvangt u per e-mail de welkomstbrief, met daarin meer praktische informatie over de cursus, cursuscontactpersoon, de locatie en routebeschrijving.

INSCHRIJVINGEN

Bij HOVO Utrecht wordt gebruikgemaakt van een minimum aantal deelnemers per cursus. Als een cursus vanwege onvoldoende belangstelling niet kan doorgaan, krijgt u uiterlijk twee weken

voor aanvang van de cursus bericht hierover.

Uw afgegeven incasso wordt ingetrokken. Voor nadere inlichtingen kunt u een e-mail sturen naar hovo@uu.nl.

Als de cursus van uw voorkeur vol is, wordt dit op de website aangegeven. Het is dan helaas niet meer mogelijk om u aan te melden. Het is dan wel mogelijk om u op een wachtlijst te plaatsen. Komt er alsnog een plaats vrij voor deze cursus? Dan neemt een van onze medewerkers contact met u op met de vraag of u alsnog wilt deelnemen aan de cursus.

LOCATIES

Het onderwijs van HOVO Utrecht wordt in Utrecht, Amersfoort, Nijmegen en Rotterdam op verschillende locaties verzorgd. Zo maken we bijvoorbeeld gebruik van de onderwijszalen van Universiteit Utrecht, Hogeschool Utrecht en Hogeschool Rotterdam. Maar het komt voor dat we ook gebruikmaken van andere evenement- en onderwijslocaties. Uiterlijk 5 dagen voor aanvang ontvangt u de welkomstbrief met daarin meer informatie over de locatie(s) en een daarbij horende routebeschrijving.

ONLINE CURSUSAANBOD

Bij HOVO Utrecht worden elk jaar ook een aantal cursussen online aangeboden. Voor de online cursussen maken wij gebruik van het programma Zoom in verband met de vele mogelijkheden voor interactief onderwijs en de gebruikersvriendelijkheid. Het is mogelijk om elkaar te zien, met elkaar te praten en vragen te stellen via een chatfunctie of via geluid. Het gebruik van Zoom wordt uitgelegd op de website van HOVO Utrecht. Na aanmelding ontvangt u uiterlijk 5 dagen voor aanvang van de cursus een welkomstbrief met daarin onder andere de digitale link voor de betreffende cursus.

STUDIEMATERIAAL

Over het algemeen wordt het studiemateriaal digitaal aangeboden. Sommige docenten maken gebruik van een of meerdere boeken, die u zelf kunt aanschaffen. Meer informatie over het studiemateriaal vindt u bij de cursusbeschrijvingen in de gids, op onze website, of in de welkomstbrief.

EVALUATIE CURSUSSEN

Wij vinden het belangrijk om de kwaliteit van ons onderwijs te bewaken. Na afloop van de cursus ontvangt u daarom van ons een e-mail met de mogelijkheid om uw ervaringen en opmerkingen met ons te delen. In deze evaluatie is het tevens mogelijk om bijzondere/ individuele suggesties en ideeën voor nieuwe cursussen te delen. De uitkomsten van de evaluatie worden door de coördinatoren met de cursuscontactpersonen en docenten besproken.

ALGEMENE VOORWAARDEN

DEFINITIES

In deze algemene voorwaarden worden de hiernavolgende termen in de navolgende betekenis gebruikt, tenzij uitdrukkelijk anders is aangegeven.

Klant: afnemer van producten van Stichting HOVO Utrecht

Aanbieder: Stichting HOVO Utrecht

ALGEMEEN

Deze voorwaarden gelden voor iedere activiteit die de klant afneemt bij de aanbieder en waarop de aanbieder deze voorwaarden van toepassing heeft verklaard. Deze voorwaarden zijn ook van toepassing als voor de uitvoering van de overeenkomst derden worden ingeschakeld. Eventuele afwijkingen op deze algemene voorwaarden zijn alleen geldig als deze uitdrukkelijk en schriftelijk in samenspraak zijn overeengekomen. Indien een of meerdere van de bepalingen in deze algemene voorwaarden nietig zijn of vernietigd mochten worden, blijven de overige voorwaarden wel van toepassing.

Indien zich tussen partijen een situatie voordoet die niet in deze algemene voorwaarden geregeld is, wordt deze situatie beoordeeld naar de geest van deze algemene voorwaarden.

AANMELDINGEN EN INSCHRIJVINGEN

Aanmeldingen moeten worden gedaan via de door aanbieder aangeboden mogelijkheden. Alleen volledig ingevulde aanmeldingen (online of papier) worden in behandeling genomen. Het is mogelijk om door een persoon een aanmelding te doen voor meerdere cursussen. Na aanmelding ontvangt de klant van de aanbieder een bevestiging van inschrijving. De activiteiten van HOVO Utrecht vinden plaats op verschillende onderwijs- en evenementlocaties in Utrecht, Amersfoort, Nijmegen en Rotterdam. Uiterlijk 5 dagen voor aanvang van een activiteit ontvangt de klant informatie over de exacte locatie (zaal) waar de cursus wordt gegeven of, indien de cursus online wordt gegeven, instructies voor het inloggen via Zoom.

BETALINGEN

Bij aanmelding geeft klant een machtiging Bij aanmelding geeft klant een machtiging af aan HOVO Utrecht voor een eenmalige incasso of factuur. Incasso vindt over het algemeen plaats rond start van de activiteit waarvoor klant is ingeschreven. Indien klant per factuur betaalt, dient deze binnen de op de factuur gestelde betalingstermijn te zijn betaald.

Is de klant in gebreke of in verzuim met het nakomen van een of meer van zijn verplichtingen, dan komen alle redelijke kosten ter verkrijging van voldoening buiten rechte voor rekening van klant. In het geval van een geldvordering is de klant in ieder geval incassokosten verschuldigd. De incassokosten worden berekend overeenkomstig de in de Nederlandse rechtspraak algemeen erkende methoden in incassozaken.

Indien aanbieder hogere kosten heeft gemaakt, welke redelijkerwijs noodzakelijk waren, komen ook deze voor vergoeding in aanmerking. De eventuele gemaakte redelijke gerechtelijke en executiekosten komen eveneens voor rekening van de klant.

CURSUSPRIJS

Aanbieder baseert de cursusprijs onder meer op de duur van één college, het aantal bijeenkomsten per cursus en de locatie.

Wanneer in het huishouden waartoe de klant behoort het bruto-inkomen niet hoger is dan € 20.000 per jaar of indien klant in het bezit is van een U-pas, dan is het mogelijk om 50% korting aan te vragen middels een 'formulier voor gereduceerd tarief'. Klant kan dit aanvragen bij aanbieder via hovo@uu.nl.

ANNULERINGSVOORWAARDEN

Het kan voorkomen dat klant genoodzaakt is om de inschrijving voor een cursus te annuleren. Klant heeft de mogelijkheid om het verzoek tot annuleren op verschillende manieren in te dienen. Onder andere via het klantenaccount op de website www.hovoutrecht.nl of middels een e-mail naar aanbieder via hovo@uu.nl. Aan annuleren zijn kosten verbonden. De kosten en voorwaarden voor annulering zijn:

- Standaard wordt bij annulering € 25,- administratiekosten in rekening gebracht.
- Annuleert klant binnen twee weken en één dag voor aanvang de aanmelding voor een cursus, dan wordt 50% van de cursusprijs doorberekend door de aanbieder.
- Annuleert klant op de dag van of na de start van de cursus dan is het volledige cursusgeld (100%) verschuldigd aan de aanbieder.
- Voor HOVO-reizen gelden andere (annulerings)voorwaarden: deze worden vermeld in het aanmeldformulier van de betreffende studiereis.

UITVAL CURSUSBIIJENKOMST

Wanneer een cursusbijeenkomst door onvoorziene omstandigheden niet door kan gaan, wordt dit door de aanbieder via mail of telefonisch bekendgemaakt. Het is aan te raden om voorafgaand aan een college de mail in de gaten te houden. De aanbieder probeert in het geval van uitval de cursus op een later tijdstip in te halen. Dit gebeurt veelal in de week/weken na beëindiging van de cursus. Indien het niet mogelijk is om een bijeenkomsten op een later tijdstip in te halen, zal restitutie plaatsvinden.

CONTACT

Blijf op de hoogte van alle ontwikkelingen en cursussen van HOVO Utrecht.

Dit kan via:

/HOVOUtrecht

/company/hovo-utrecht

www.hovoutrecht.nl

www.hovoutrecht.nl/cursusgids-en-nieuwbrieven-ontvangen

Heeft u vragen voor HOVO Utrecht? Neem dan contact op via onderstaande contactgegevens.

E-mail: hovo@uu.nl

Telefoon: 030-2533197 (dinsdag en donderdag van 9:00 – 12:00 uur)

Postadres: Postbus 80125, 3508 TC Utrecht

Locatie: Universiteit Utrecht

Bestuursgebouw. Heidelberglaan 8, 3584 CS Utrecht

COLOFON

Deze cursusgids is een uitgave van HOVO Utrecht. De gids verschijnt in het voor- en najaar en wordt toegezonden aan geïnteresseerden die zich hebben aangemeld via de website van HOVO Utrecht.

Hoofredactie: Sara Pot

Eindredactie: Queenie Scholtes en Sara Pot

Met bijdragen van: Hugo van den Berg, Robert Kerst, Robert Keurntjes en Irene Plattje

Fotografie & beeldmateriaal: Irmgard van Koningsbruggen, NASA-APOD, Het Utrechts Archief, Wikimedia Commons

Concept en vormgeving: Ineke Huibregtse (Studio iH, Amsterdam)

Drukwerk: De Toekomst, Hilversum

Fotoverantwoording: De uitgever heeft geprobeerd voor alle foto's en afbeeldingen de wettelijke voorschriften inzake copyright toe te passen. Voor zover vereist, wordt de fotograaf of andere rechthebbende van het in dit boek opgenomen beeldmateriaal vermeld. Wie meent nog rechten te kunnen laten gelden wordt verzocht zich te richten tot de uitgever.

© HOVO Utrecht 2025. Alle rechten voorbehouden. Niets van deze uitgave mag worden veeleenvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar worden gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

